

Gran Teatre del Liceu

Lady Macbeth de Mtsensk

DMITRI XOSTAKÓVITX

Amb el suport de:

Telefónica
desde 1924

Temporada 2024-2025

Lady Macbeth de Mtsensk - Dmitri Xostakóvitx

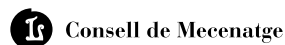
[Tomar a l'index](#)

QUIEN SIGUE EL NARANJA
SE ENCUENTRA CON FAUBOURG

Fundació Gran Teatre del Liceu

Patronat de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

President d'honor

Salvador Illa Roca

President del patronat

Salvador Alemany Mas

Vicepresidenta primera

Sònia Hernández Almodóvar

Vicepresident segon

Jordi Martí Grau

Vicepresident tercer

Mària Eugènia Gay Rosell

Vicepresidenta quarta

Lluïsa Moret Sabidó

Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Josep Maria Carreté Nadal, Irene Rigau Oliver,

Josep Ferran Vives Gràcia, Àngels Barbarà Fondevila

Vocals representants del Ministeri de Cultura

Carmen Páez Soria, Paz Santa Cecília Aristu, Joan Subirats Humet, Àngels Ingla Mas

Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Xavier Marcé Carol, Elisenda Rius Bergua

Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Pau González Val

Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Manuel Busquet Arrufat, Ignasi Borrell Roca, Josep Maria Coronas Guinart, Javier Coll Olalla, Àgueda Viñamata y de Urruela

Vocals representants del Consell de Mecenatge

Helena Guardans Cambó, Elisa Durán Montolío, Eduardo Navarro de Carvalho, Rosario Cabané Bienert

Patró d'honor

Josep Vilarasau Salat

Secretari no patró

Joaquim Badia Armengol

Director general

Valentí Oviedo Cornejo

Comissió Executiva de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

President

Salvador Alemany Mas

Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Sònia Hernández Almodóvar, Josep Maria Carreté Nadal

Vocals representants del Ministeri de Cultura

Paz Santa Cecília Aristu, Ana Belén Faus Guijarro

Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Xavier Marcé Carol, Elisenda Rius Bergua

Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Pau González Val

Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Manuel Busquet Arrufat, Javier Coll Olalla

Vocals representants del Consell de Mecenatge

Helena Guardans Cambó, Elisa Durán Montolío

Secretari

Joaquim Badia Armengol

Director general

Valentí Oviedo Cornejo

[Tornar a l'índex](#)

**Gran Teatre
del Liceu**

**Un compromís
compartit**

TEMPORADA ARTÍSTICA

Mecenes

[Tornar a l'índex](#)

Patrocinadors

 Santander Fundació

CASA SEAT

Damm
Fundació

FUNDACIÓN
MUTUAMADRILEÑA

FUNDACIÓ
PUIG

GRIFOLS

 Agbar

 MAPFRE

ZF CONSORCI
barcelona
ZONA FRANCA

tram

Protectors

 abertis

CATALONIA
• HOTELS & RESORTS •

cellnex
driving telecom connectivity

CUATRECASAS

Deloitte.

 demeter

econocom

FIATC
ASSEGURANCES

FBA Fundació
Bosch
Aymerich

 Fundació
Grup Farmacòutic
Salvat

Gramona

 grupo
GVC
Gaesco

HAVAS

 inibsa

mesoestetic

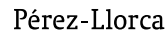
PAU GASOL

RBA

 Sifu

[Tornar a l'índex](#)

Col·laboradors

[Tornar a l'índex](#)

EL PETIT LICEU I LICEUAPRÈN

LICEUNDER35

LICEUAPROPA

TALENT JOVE I NOVA CREACIÓ

Mitjans de comunicació

Gran Teatre del Liceu

Moltes gràcies!

[Tornar a l'índex](#)**Junta benefactors****Presidenta**

Cucha Cabané

Vicepresidenta

Elena Barraquer

Carlos Abril
 Ramon Agenjo
 Alfons Agulló
 Eulàlia Alari
 Muntsa Alcañiz
 Salvador Alemany
 Laura Álvarez
 Mercedes Álvarez
 Alicia Arboix
 Pere Armadàs
 Esperanza Aubert
 Luis Bach
 Josep Balcells
 Marc Balcells
 Mercedes Barceló
 Simon P. Barceló
 Rafael Barraquer
 David Barroso
 Núria Basi
 Mercedes Basso
 Carmen Bastardas
 Margarita Batllori
 David Bermejo
 Manuel Bertran
 Anna Boix
 Ana Bofill
 Ignacio Borrell
 Agustí Bou
 Josep M. Bové
 Marta Bueno
 Jordi Calonge
 Joan Camprubí
 Ramona Canals
 Elena de Carandini
 Josep Carbó
 Rosa Carcas
 Montserrat Cardelús
 Alejandro Caro
 Aurora Catà
 María Cruz Caturla
 Ramon Centelles
 Guzmán Clavel
 Sergio Corbera
 Javier Cornejo
 Luis Crispí
 Maite Cuffí
 Cuca Cumellas
 Lluís de la Rosa
 Ignacia de Pano
 M. Dolors i Francesc
 Meya Durall
 Mercedes Duran
 Francisco Egea
 M. Isabel Elduque
 Fernando Encinar
 M. José Énguix
 Aranzazu Escudero
 Carmen Escudero
 Joan Esquirol
 Antonio Establés

Patricia Estany
 Marisa Falcó
 Bettina Farreras
 Ignacio Feijoo
 Cristina Ferrando
 Magda Ferrer-Dalmau
 Inés Fisas
 Ricardo Fisas
 Santiago Fisas
 Albert Foraster
 Mercedes Fuster
 José Gabeiras
 Gabriela Galcerán
 Gema Galdón
 Jorge Gallardo
 Beatriz García-Sarabia
 Manuel Gari
 Pau Gasol
 Francisco Gaudier
 Anna Gener
 Lluís M. Ginjaume
 Ezequiel Giró
 M. Inmaculada Gómez
 Andrea Gömöry
 Albert Gost
 Casimiro Gracia
 Jaume Graell
 Quica Graells
 Ainhoa Grandes
 Francisco A. Granero
 Pere Grau
 Calamanda Grifoll
 Poppy Grijalbo
 Helena Guardans
 Pau Guardans
 Maria Guasch
 Bernardo Hernández
 Joaquim Herrera
 Pepita Izquierdo
 Gabriel Jené
 Josep Juanpere
 Iolanda Latorre
 Sofia Lluch
 Ma. Teresa Machado
 Waltraud Maczassek
 Rocio Maestre
 Carmen Marsá
 Cristina Marsal
 Mercedes Marsol
 Josep Milian
 Verónica Mimoun
 Inma Miquel
 Xavier Mirandó
 José M. Mohedano
 Joan Molins
 Victòria Moncunill
 Chelo Mora
 Juan Pedro Moreno
 Sílvia Muñoz
 Josep Oliu
 Magda Onandia
 Victoria Onyós
 Eduardo Ortega
 Anna París
 Montserrat Pinyol
 Ivan Pons
 M. Carmen Pous

Jordi Puig
 Marian Puig
 Ton Puig
 Gloria Pujol
 Juan Eusebio Pujol
 Victòria Quintana
 Neus Raig
 Carmen Redrado
 Juan Bautista Renart
 Ferran Ribó
 Blanca Ripoll
 Joan Roca
 Miquel Roca
 Pedro Roca-Cusachs
 Alfonso Rodés
 Salvador Rovirosa
 Jacqueline Ruiz
 Josep Sabé
 Francisco Salamero
 Juan Antonio Samaranch
 Josef-David Sánchez-Molina
 Josep Ll. Sanfeliu
 Luis Sans
 Maria Soldevila
 Rafael Soldevila
 Josep Taberneró
 Manuel Terrazo
 Bernat -N. Tiffon
 August Torà
 Ernestina Torelló
 Ana Torredemer
 Josep Turró
 Joan Uriach
 Joaquim Uriach
 Marta Uriach
 Manuel Valderrama
 Carmen Vendrell
 Gloria Ventós
 Josep Viader
 Eduardo Vilá
 Pilar de Vilallonga
 Josep Vilarasau
 Maria Vilardell †
 Luis Villena
 Joaquim Viñas
 Salvador Viñas
 Joaquín Viola
 Francisco Wendt
 Lydia de Zuloaga

Benefactors internacionals

Pierre Caland
 Johanna Derksen
 Maria Rosela Donahower
 Carmen Egido
 Philina Hsu Chang
 Izabela Karnacewicz
 Nathaniel Klipper
 Mónica Lafuente
 May Lawrence
 Barry Lynam
 Cecilia Nordstrom
 Brian Pallas
 Javier Pérez-Tenessa
 Martina Priebe
 Paul Schulz

Elina Selin
 Karen Swenson
 Verónica Toub
 Michael Winstrøm

Benefactors del cercle de la dansa

Albert Garriga
 Pitu Lavin
 Ma. José Matosas
 M. Rosa Ollé
 Adelaida Planella
 Tati Quera

Benefactors joves

Alex Agulló
 Max Amat
 Lidia Arcos
 Ignacio Baselga
 Marc Busquets
 Diana Casajús
 Miquel Casas
 Marta Cuatrecasas
 Petra Duran
 Benito Escat
 Luigi Esposito
 Patricia Ferrer
 Pau Font
 Alejandra Forment
 Enric Girona
 Cristina Gómez
 Albert Hernández
 Rodrigo López de Armentia
 Santiago Lucas
 Alexandra Maratchi
 Dídac Marsà
 Marc Mayral
 Blanca Miró
 Juan Molina-Martell
 Elisabeth Montamat
 Felipe Morenés
 Juan Moreno
 Marta Parent
 Miquel Pedrerol
 Elisenda Perelló
 Santiago Pons-Quintana
 Andrea Puig
 Julia Puig
 Inés Pujol
 Pepe Pujol
 Toni Pujol
 Sara Ramírez
 Ana Recasens
 Patricia Ripollés
 Esperanza Schröder
 Claudia Segura
 Rafael Sicilia
 Manuel Torralba
 Carlos Torres
 Javier Uriach

Sigues

JUNTA DE **Benefactors**

**Contacta'ns
i gaudeix dels avantatges**

Departament de Mecenatge
93 485 86 31 / mecenes@liceubarcelona.cat

Benefactor

Amb el teu compromís fem del Liceu una Institució de referència
Tu també escrius la teva pàgina amb el Liceu

12

—
Fitxa tècnica

13

—
Fitxa artística

14

—
Repartiment

20

—
Orquestra

22

—
Cor

26

—
Amb el teló
abaixat

32

—
*Lady Macbeth
de Mtsensk*

Víctor García
de Gomar

40

—
Sobre
la producció

45

—
Argument
de l'obra

52

—
English
synopsis

57

—

Liceu+ Live

61

—

*Lady Macbeth
de Mtsensk*

Jaume Tribó

67

—

Biografies

Lady Macbeth de Mtsensk

DMITRI XOSTAKÓVITX

Òpera en quatre actes

Llibret d'Aleksandr Preis i Dmitri Xostakóvitx basat en el text homònim de Nikolai Leskov.

Del 25 de setembre al 7 d'octubre 2024

Estrena absoluta: 22 de gener de 1934 al Teatre Mikhàilovski de Leningrad

Estrena a Barcelona: 13 de maig de 2002 al Gran Teatre del Liceu

Darrera representació al Liceu: 26 de maig de 2002

Total de representacions al Liceu: 9

Setembre 2024	Torn
25 19:30 h	
27 19:30 h	E
28 19:00 h	C
Octubre 2024	Torn
1 19:30 h	A
3 19:30 h	B
5* 18:00 h	F
6 17:00 h	T
7 19:30 h	Under35

CASA SEAT

GESSAMÍ

*Amb audiodescripció

Durada aproximada: 3 h 20 min.

Acte I: 52 min. | **Acte II:** 54 min. | **Entreacte:** 30 min. | **Acte III:** 29 min. | **Acte IV:** 37 min.

Fitxa artística

Direcció d'escena

Àlex Ollé

Escenografia

Alfons Flores

Vestuari

Lluc Castells

Il·luminació

Urs Schönebaum

Assistència a la direcció d'escena

Sandra Pocceschi i Yannis Herrera

Assistència a l'escenografia

Sarah Bernardy

Assistència al vestuari

José Novoa

Assistència a la direcció musical

Josep Planells

Mestres assistents musicals

Véronique Werklé, Rodrigo de Vera,
Alexandra Goloubitskaia, David-Huy
Nguyen-Phung, Jaume Tribó

Producció

Gran Teatre del Liceu

Cor del Gran Teatre del Liceu

Pablo Assante, director

Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu

Director Josep Pons

Repartiment

Borís Ismailov

Alexei Botnarcic

Zinovi Ismailov

Ilya Selivanov

Katerina Ismailova

Sara Jakubiak: 25, 28 de setembre
i 1, 3, 6 d'octubre
Ángeles Blancas: 27 de setembre
i 5, 7 d'octubre

Serguei

Pavel Černoch: 25, 28 de setembre
i 1, 3, 6 d'octubre
Ladislav Elgr: 27 de setembre
i 5, 7 d'octubre

Aksinia

Núria Vilà

Un treballador esparracat

José Manuel Montero

Administrador

Javier Agudo

Porter / Sergent

Luis López Navarro

Primer Capatàs

Albert Casals

Segon Capatàs / cotxer

Facundo Muñoz

Tercer Capatàs / mestre

Marc Sala

Ajudant del moliner

Dimitar Darlev: 25 de setembre
i 1, 3 i 6 d'octubre
Plamen Papzikov: 27 i 28 de setembre
i 5 i 7 d'octubre

Popa

Goran Jurić

Cap de policia

Scott Wilde

Policia

Jeroboám Tejera

Sonietka

Mireia Pintó

Vell presoner

Paata Burchulazde

Guàrdia

Igor Tsenkman: 25 de setembre
i 1, 3 i 6 d'octubre
Pau Bordas: 27 i 28 de setembre
i 5 i 7 d'octubre

Fantasma de Boris

Alejandro Sánchez

Dona convicta

Raquel Lucena: 25 de setembre
i 1, 3 i 6 d'octubre
Alexandra Zabala: 27 i 28 de setembre
i 5 i 7 d'octubre

Figuració

Adrià Sánchez-Campo

Anna Coll

Carles Garcia Llidó

Cristina Murillo

David Ortega

Emilio Bravo

Germán Parreño

Juan Gómez

Melcior Casals

Omar Tubau

Oscar Bosch

Xavier Casbas

Amb el suport de:

100 anys connectant música i tecnologia

Orgullosos d'haver celebrat el centenari de Telefónica al Gran Teatre del Liceu, on la tecnologia i la música clàssica s'han fusionat per generar una experiència interactiva sense precedents.

Torna a viure l'experiència a Movistar+.

[Tornar a l'índex](#)

Benvinguts i benvingudes a una nova temporada del Gran Teatre del Liceu, per a la qual la direcció artística ha proposat com a fil conductor la idea de “perseguir un somni”. Aquest 2024 ha fet 30 anys que el Gran Teatre del Liceu va patir un incendi que ens va commocionar a tots. Gràcies a la determinació col·lectiva d'artistes, col·laboradors, mecenes, abonats, administracions i patrons, el teatre va renéixer, en una demostració d'una resiliència i una perseverança excepcionals que ens han permès desenvolupar projectes que semblaven impossibles. Una abraçada col·lectiva va teixir el que va ser el desig de la reconstrucció, que es va portar a terme en quatre anys. El 1999 el Liceu es va erigir en un símbol amb la capacitat de superar qualsevol obstacle.

Aquest esperit de resiliència continua impulsant-nos en cada nova temporada. Una de les fites més emocionants d'aquesta és l'estrena mundial de la nova producció de *Lady Macbeth de Mtsensk*, dirigida per Àlex Ollé, el nostre artista resident. Aquesta òpera de Xostakóvitx és una obra d'una potència aclaparadora, tant des del punt de vista musical com narratiu, que ofereix una experiència gairebé cinematogràfica. La seva estrena és un esdeveniment destacat, no només per la complexitat artística, sinó també pel seu significat històric i polític, ja que es va convertir en una anomalia estètica en la Rússia de Stalin, i va despertar controvèrsies que encara ressonen avui en dia. Aquest esdeveniment serà una de les joies de la nostra programació, que també inclou altres projectes artístics de gran magnitud. Per exemple, Josep Pons dirigirà l'Orquestra i el Cor del Teatre en obres com *Rusalka*, de Dvořák, i *Lohengrin*, de Wagner; aquesta última és una producció de Katharina Wagner que vam haver de cancel·lar a causa de la pandèmia. A més, l'estrena mundial de *Benjamin a Portbou*, de Ros-Marbà, en una versió semiescenificada, i el retorn de directors musicals de la talla de Gustavo Dudamel o William

Christie fan que aquesta temporada sigui especialment prometedora. També celebrem els 25 anys d'El Petit Liceu, que des de l'inici, amb *La petita flauta màgica*, ha crescut fins a convertir-se en un referent en l'educació cultural per a infants i famílies. Aquest projecte, ara sota el paraigua de LiceuAprèn, continua apropant la cultura a totes les edats, amb activitats que van més enllà de les simples produccions escèniques. Volem donar les gràcies a tots els nostres abonats, públic, administracions, patrons, mecenes, benefactors, treballadors i col·laboradors. Gràcies a vosaltres, el Liceu pot continuar sent una institució capdavantera, un referent en el món de l'òpera i la cultura, i continuar plantejant-se reptes que ens permetin créixer i millorar constantment. Aquesta temporada és una oportunitat per convertir els somnis en realitat, superar obstacles i assolir noves fites, tant institucionals com artístiques. Amb la força de tots, estem preparats per fer realitat cada objectiu que ens proposem, impulsats per la mateixa determinació que va permetre el renaixement del nostre teatre fa 25 anys.

Salvador Alemany

President del Gran Teatre del Liceu

*Non había luz na espesura do bosque.
Pero de pronto
puidemos ver.*

Viamos.

Gonzalo Hermo

Per a en Blai Marsé

Quan tu vas dir gulag de matinada
Vaig travessar el pont per sota
Tota jo, intempèrie i trens
Punxes arreu i cap jaç:
Insomni de txeca.
Després els dies-res
I un mur blanc
Hi clavava els ulls
Tornassols de fam
i la gana defugint el ventre buit
El ressò de la desfeta
Era un silenci de betum
Ataconant carreteres
El no-res travessant
La tundra a matxet
Com un espectre
A qui ningú no ha invocat.
I tot el fred de fora va niuar-me dins
I em va fer créixer hiverns llarguíssims
Als dits i als cabells.
La pell besllumava ossos sense fons.
I així, amb els ulls glaçats
Vaig fer camí i els crits
Es van cansar de perseguir-me.
I vaig caminar més, encara més
Fins allà on la neu grisejava
esquitxada de verds neulits
i el meu alè no feia ombra.

Extret de l'obra *Vermell de Rússia* (2020)

Míriam Cano ha fet una selecció dels seus poemes i versos per a tots els materials de la temporada 2024/25

He tornat de la Sibèria amb el puny alçat
I als llavis, vermell de Rússia.

**“Vaig dormir tota la nit i aquest matí
m’he aixecat per a prendre el te amb
el meu marit,
i m’he ficat al llit una altra vegada.
Al cap i a la fi, no hi ha res més a fer.
Déu, quin avorriment!
La meva vida era molt millor quan
era soltera.
Encara que érem pobres, jo, almenys,
tenia llibertat.”**

Xostakóvitx: *Lady Macbeth de Mtsensk*

Katerina - Acte I

L'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu amb el seu director titular, Josep Pons.

Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu

L'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu és l'orquestra més antiga de l'Estat espanyol. Durant gairebé 170 anys d'història, l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu ha estat dirigida per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knapperstbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko.

Ha estat la protagonista de les estrenes del gran repertori operístic a la península ibèrica del barroc als nostres dies i al llarg de la seva història ha dedicat també una especial atenció a la creació lírica catalana. Va fer el seu debut el 1847 amb un concert simfònic dirigit per Marià Obiols, essent la primera òpera *Anna Bolena*, de Donizetti. Des de llavors ha actuat de forma continuada durant totes les temporades del Teatre. Internacionalment cal destacar el Concert per la Pau i els Drets Humans, organitzat per la Fundació Onuart, retransmès des de la seu de les Nacions Unides a Ginebra el passat 9 de desembre del 2017.

Després de la reconstrucció de 1999 han estat directors titulars Bertrand de Billy (1999-2004), Sebastian Weigle (2004-2008), Michael Boder (2008-2012) i, des de setembre del 2012, Josep Pons.

Intèrprets

Violí I

- Kai Gleusteen
- ◆ Liviu Morna
- ◆ Olga Aleshinsky
- ▲ Eva Pyrek
- ▲ Joan Andreu Bella
- Birgit Euler
- Aleksandar Krapovski
- Sergey Maiboroda
- Oleg Shport
- Raúl Suárez
- Renata Tanellari
- Yana Tsanova
- Oriol Algueró
- Francina Moll

Violí II

- ▲ Emilie Langlais
- ◆ Rodica Monica Harda
- Liu Jing
- Mercè Brotons
- Andrea Ceruti
- Piotr Jeczmyk
- Magdalena Kostrzewska
- Kalina Macuta
- Mijai Morna
- Alexandre Polonski
- Sergi Puente
- Annick Puig

Viola

- ▲ Alejandro Garrido
- ▲ Claire Bobij
- ◆ Josep Bracero
- Albert Coronado
- Fulgencio Sandoval
- Claire Bobij
- Josep Bracero
- Bettina Brandkamp
- Salomé Osca
- Frank Tollini
- Paula Santos
- Patricia Torres

Violoncel

- ▲ Cristoforo Pestalozzi
- ◆ Òscar Alabau
- ◆ Guillaume Terrail
- Matthias Weinmann
- Esther Clara Braun
- Andrea Amador
- Paula Lavarías
- Lourdes Kleykens

Contrabaix

- ▲ Joaquín Arrabal
- ◆ Joao Seara
- Cristian Sandu
- Adrián Rescalvo
- Javier Serrano
- Sávio De La Corte

Flauta

- ▲ Albert Mora
- Paula Martínez
- ▲ Sandra Luisa Batista

Oboè

- ▲ Cesar Altur
- Raúl Pérez
- Emili Pascual

Clarinet

- ▲ Juanjo Mercadal
- Dolors Payá
- Cristina Martín
- ▲ NN (clarinet baix solista)

Fagot

- ▲ Bernardo Verde
- M. José Rielo
- ▲ Slawomir Krismalsky

Trompa

- ▲ Ionut Pogdoreanu
- Pablo Cadenas
- Gerard Sánchez
- Jorge Vilalta

Trompeta

- ▲ Josep Anton Casado
- Francesc Colomina
- David Alcaraz

Trombó

- ▲ Jordi Berbegal
- Antoni Duran
- ▲ Luis Bellver

Tuba

- ▲ José Miguel Bernabeu

Timpani

- ▲ Manuel Martínez

Percussió

- ▲ Enric Albiol
- José Luis Carreres
- Pere Cornudella
- Manuel Roda
- Pau Buforn
- Joan Tejada
- Gonzalo Otero

Arpa

- ▲ Tiziana Tagliani
- Mayte Pardo

Celesta

- ▲ NN

Banda interna

Trompeta

- ▲ Javi Cantos
- Nacho Civera
- Aitor Muloz
- Sergi Serra

Trombó

- ▲ Juan González
- David Morales

Tuba

- Josep Vicent Climent

El Cor del Gran Teatre del Liceu

Cor del Gran Teatre del Liceu

El Cor del Gran Teatre del Liceu neix juntament amb el teatre el 1847 i protagonitza des d'aleshores les estrenes a l'estat espanyol de la pràctica totalitat del repertori operístic, del barroc als nostres dies. Al llarg d'aquests gairebé 170 anys, el Cor del GTL ha estat dirigit per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knapperstsbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko, i per els més grans directors d'escena.

El Cor del GTL s'ha caracteritzat històricament per una vocalitat molt adequada per a l'òpera italiana, consolidant un estil de cant de la mà del gran mestre italià Romano Gandolfi assistit pel mestre Vittorio Sicuri, que en fou el director titular al llarg d'onze anys i que creà una escola que ha tingut continuïtat amb José Luis Basso i Conxita Garcia i actualment amb Pablo Assante. També han estat directors titulars del Cor Peter Burian, Andrés Máspero i William Spaulding.

Intèrprets

Sopranos I

Margarida Buendia
Mercedes Darder
María Genís
María Lucía Caruso
Olatz Gorrotxategi
Carmen Jimenez
Glòria López
Raquel Lucena
Monica Luezas
Raquel Momblant
Eun Kyung Park
Alexandra Zabala
Laura Cruz
Mireia Dolç

Sopranos II

Mariel Fontes
Aina Martín
Mª Àngels Padró
Helena Zaborowska
María Casado
Hasmik Isahakyan
Tamara Alexeeva
Conchita Pérez

Mezzo-sopranos

Elisabeth Gillming
Marta Polo
Yuliia Safonova
Cristina Tena
Olga Szabo
Liliana Rugiero

Contralts

Mariel Aguilar
Sandra Codina
Yordanka Leon
Elizabeth Maldonado
Ingrid Venter
Guísela Zannerini
Maria Melnychyn

Tenors I

Jordi Galan
Xavier Martínez
Nauzet Valeron
F. Javier Ariza
Andrea Antognetti
Alberto Espinosa
Caio Durán
Gener Salicrú
Héctor Ruiz
Christian Camino
Alberto Ballesta

Tenors II

J. Antonio Medina
Sung Min Kang
Carlos Cremades
José Luis Casanova
Eduardo Ituarte
Gustavo de Gennaro
Sergi Bellver
Andrés Rodríguez
Liam McNally
Miguel A. Ariza
Alexeider Pérez

Barítons

Gabriel Diap
Stefano Gentili
Lucas Groppo
Plamen Papazikov
Domingo Ramos
Miquel Rosales
Leonardo Domínguez
Alberto Cazes
Xavier Casademont
Alejandro Llamas
Valentín Petrovici

Baixos

Pau Bordas
Miguel Ángel Currás
Dimitar Darlev
Ignasi Gomar
Walter Bartaburu
Igor Tsenkman
Alessandro Vandin
Gonzalo Ruiz
Sebastian Barboza
Antoni Fajardo
Ion Ovidiu Stancu
Paolo Gudioni

**“Si ell s’hagués enamorat
d’una dona que ho volgués,
una dona tendra, que ho
hagués acariciat,
de seguida hauria tingut
un fill.**

**Però tu ets freda com un
peix, no busques fer-te
estimar.**

**La nostra fortuna continua
sense hereu.”**

Xostakóvitx: *Lady Macbeth de Mtsensk*

Borís - Acte I

CASA SEAT

en suport al Liceu Under35

Descobreix la nostra agenda d'esdeveniments!

Visita'ns a Passeig de Gràcia, 109

AMB EL TELÓ ABAIXAT

Compositor

Dmitri Xostakóvitx (1906-1975) va ser, juntament amb Serguei Prokófiev, el compositor rus més important del període soviètic, i un dels més destacats del segle xx. Profundament marcat per les vicissituds del context històric i polític que li va tocar viure, Xostakóvitx va haver de plegar-se a les directrius soviètiques, si bé ho va fer amb evidents notes de sarcasme en algunes de les seves partitures. En diverses ocasions, i a causa de les opcions estètiques d'un músic que sempre va saber "parlar" a través de la música amb el llenguatge del seu temps, va ser objecte de recriminacions i humiliacions públiques. Tanmateix, Xostakóvitx va mostrar-se sempre fidel a la Unió Soviètica i fins i tot va ser membre del Soviet Suprem.

És autor de música instrumental, concertística, de música per al cinema, de quinze simfonies i de quinze quartets de corda, a més de les òperes *El nas* (sobre un relat de Gogol i estrenada el 1929 amb no poca polèmica) i *Lady Macbeth de Mtsensk*, refeta poc més de trenta anys després de la gestació original i estrenada amb el títol de *Katerina Ismailova*.

Sara Jakubiak

Libret i llibretista

Aleksandr Preis va escriure el llibret de l'òpera, basant-se en la breu novel·la homònima de Nikolai Leskov (1831-1895), escriptor que acostumava a plasmar en la seva obra les contradiccions de la Rússia del seu temps, amb una perspectiva de tendències esquerranoses i properes a l'esperit de les novel·les de Dostoievski.

Publicada el 1865, *Lady Macbeth de Mtsensk* és una obra en què la crueltat de la protagonista està molt remarcada, mentre que al llibret de l'òpera es busquen les raons que justifiquen els crims de Katerina.

Estrena

L'òpera es va estrenar amb gran èxit al Teatre Maly de Leningrad (actual Sant Petersburg) el 22 de gener del 1934. La seva fama va mantenir-la en repertori fins que, el 1936 i en unes funcions programades a Moscou, el dictador Ióssif Stalin va assistir a una representació. Va marxar indignat del teatre després del segon acte i, dies després, va aparèixer al diari *Pravda* un editorial titulat “Caos en lloc de música” que titllava el compositor de formalista i caòtic. Xostakóvitx es va veure obligat a retirar l'òpera, que va desaparèixer de la programació dels teatres soviètics. El 1962 en va fer una revisió en què llimava les asprors de l'original, i feia menys explícita, entre altres coses, la música del coit entre Serguei i Katerina. I així es va reestrenar, uns anys més tard, amb el títol de *Katerina Ismailova*.

Estrena al Liceu

El 28 de desembre del 1965 es va representar al Liceu la versió revisada per Xostakóvitx (*Katerina Ismailova*), de manera que *Lady Macbeth de Mtsensk* no es va representar en la seva forma original fins al 13 de maig del 2002, en la primera de les nou funcions programades aquella temporada, amb direcció musical d'Alexander Anissimov i escènica de Stein Winge i amb el protagonisme de les sopranos Nadine Secunde, al primer repartiment, i Jayne Casselman, al segon. En la seva crítica al diari *Avui*, publicada el 15 de maig del 2002, Xavier Cester afirmava: “El teatre va estar a l'altura de la presentació per primer cop a Barcelona de la versió original de l'òpera de Xostakóvitx, una tragèdia colpidora amb tints d'humor corrosiu, que, quan és presentada amb aquesta intensitat, fa que ens admirem no que Stalin la prohibís, sinó que no ho fes abans”.

Assaig de Lady Macbeth de Mtsensk al Gran Teatre del Liceu

Víctor Garcia de Gomar

Director artístic del Gran Teatre del Liceu

Lady Macbeth de Mtsensk

“Al bosc, a la profunditat del bosc, hi ha un llac, rodó i profund. L'aigua del llac és completament negra. Negra com la meva consciència. I quan el vent xiula al bosc, el llac fa onades, grans onades de por.”

Katerina Ismailova,
Acte IV (Lady Macbeth de Mtsensk)

La paraula *escàndol* ve del llatí *scandalum*, i aquesta, anteriorment, del grec *skandalon*; etimològicament, parla de la trampa o l'obstacle que fa caure. Assenyala un ensopegall moral, un mal exemple o una ofensa. Així, l'acció d'escandalitzar-se ens situa davant de l'acció blasmable que atreu l'atenció pública.

Sens dubte, aquest concepte està lligat a la història tràgica en la recepció de certes òperes. Algunes estrenes han estat presidides pels crits de protesta, cops de porta, indignació, mofa i una part del públic abandonant la sala, i d'altres, tot i gaudir de l'èxit del públic, van ser arraconades per ser considerades “perilloses” o contràries als valors d'un règim. Per la profunditat humana de *Lady Macbeth*, però també per l'escàndol que vindria amb posterioritat a la seva estrena, l'òpera seria perfectament comparable amb altres obres mestres del gènere com el *Wozzeck* o la *Lulu* d'Alban Berg. Podríem buscar destacats escàndols en estrenes, com també va succeir amb l'estrena de *Carmen*, de Georges Bizet a

l'Opéra-Comique l'any 1875, en què el públic va quedar en xoc veient sobre l'escenari una noia assedegada de llibertat i propietària única del seu propi cos i la seva ànima. D'altra banda, trobem *Pelléas et Mélisande*, de Debussy. Aquestes obres van tenir una recepció similar, amb una autèntica batalla en l'assaig general. Potser un dels escàndols més sonats va ser el de l'estrena de *Le sacre du printemps*, d'Ígor Stravinski a París l'any 1913. Mentre que *Sacre* representa un escàndol per la novetat mateixa de la música i les seves formes per a un públic encara no preparat, *Lady Macbeth* és una obra que molesta un règim totalitari.

Per comprendre la singularitat de l'estrena de *Lady Macbeth de Mtsensk*, convé evocar la primera òpera de Xostakóvitx: *El nas*. Les esperances no només socials, sinó també estètiques, derivades de la revolució del 1917, havien cristal·litzat en uns artistes units en l'amor de la “Gran Rússia”: una Rússia messiànica on els artistes sentien que eren la veu del poble i pretenien encar-

nar l'essència d'un poble que tenia un futur sublim. Xostakóvitx no pot fugir d'aquesta regla: la seva *Simfonia núm. 1*, creada a Leningrad el 10 de maig del 1926 amb un compositor de 20 anys, va ser un èxit immens. Aquesta obra, que va tenir el mateix triomf a Moscou i després a Berlín sota la batuta de Bruno Walter i a Filadèlfia dirigida per Leopold Stokowski, aviat va tenir una companya: la seva *Simfonia núm. 2*, dedicada als fets de l'Octubre del 1917. En el temps que escriu aquestes simfonies, les representacions del *Wozzeck* de Berg a Leningrad fan que el compositor se senti atret per la música per a l'escena. Amb 22 anys, Xostakóvitx va presentar-se al món de l'òpera amb *El nas*. Estrenada el gener del 1930 a Leningrad i escrita a partir del fantàstic relat de Gogol, pel seu plantejament original i mordaç va dividir la crítica d'aquest període negre de l'estalinisme, i va revelar una temible ambigüitat: a banda de presentar Xostakóvitx com el més dotat dels compositors de Leningrad i assenyalant que *El nas* s'inspirava en la música occidental contemporània de compositors com ara Schönberg, Krenek, Hindemith i Berg, també deia que era una obra destructiva, un escàndol, un pecat de joventut dirigit contra la rutina de l'òpera. Després d'algunes repre-

sentacions, el 1931 va caure en l'oblit, només alterat l'any 1974 quan es va tornar a representar a Moscou (l'any anterior a la mort del compositor).

Els anys que van transcórrer entre el fracàs d'*El nas* i l'estrena de *Lady Macbeth* l'any 1934 van ser molt difícils per als artistes i creadors soviètics. Esclaus dels dictats de la propaganda de Stalin i perseguïts per la censura en cas de no glorificar els actes de l'Estat, sovint se sentien acorralats i a prop del suïcidi (com en el cas del poeta Aleksandr Blok o el de Maiakovski), condemnats a l'exili (com el poeta Óssip Mandelstam) o a la mort (la policia política va efectuar tres milions i mig de detencions i prop de 18 milions de persones van passar pel sistema del gulag entre 1930-1953, amb un balanç d'1,6 milions de morts).

La idea inicial de Xostakóvitx era la d'escriure una trilogia d'òperes sobre els destins tràgics de dones russes al llarg dels segles; només en va poder escriure una: *Lady Macbeth de Mtsensk*.

Obra mestra del segle xx, és un drama ombrívol i existencial basat en una història de Nikolai Leskov del 1865, època en què la literatura russa estava obrint-se camí al món amb autors com ara Tolstoi o Dostoievski. Xostakóvitx inicia l'escriptura d'una nova òpera l'any 1930 a partir del re-

alisme amarg del text de Leskov, inspirat en un fet real, que tocava profundament aquell humà desencantat i ple de compassió. Preis, escriptor que ja havia treballat amb el compositor a *El nas*, elimina algunes escenes de l'original cercant una major potència del destí tràgic d'una dona adúltera i homicida, asfixiada per un entorn de violenta mediocritat. En menys de tres anys, Xostakóvitx clou una obra de gran envergadura que suscitarà un reconeixement mundial com a gran mestre amb una existència aixafada per la tenalla de l'estalinisme.

Katerina Ismailova, esposa d'un venedor afortunat incapaç de satisfer-la, es deixa seduir per Serguei,

un Don Juan de taller, obrer de gran bellesa però sense escrúpols. Enverina el seu sogre libidinós per després, ajudada per Serguei, assassinar el marit. En el transcurs de l'aventura dels dos amants, els policies entren a la festa i arresten els culpables, que són enviats a la presó. Katerina no té la sort de cara i, en l'acumulació d'infortunis, encara s'hi afegirà una darrera humiliació: Serguei entrega les seves mitges de llana a una nova amant (Sonietka), la seva darrera conquesta. Desesperada i traïda, Katerina arrossega Sonietka, la seva rival, a un llac glaçat, on moren juntes mentre la resta de convictes desfilen sense aturar-se.

Assaig de *Lady Macbeth de Mtsensk* al Gran Teatre del Liceu

El 22 de gener del 1934, dia de l'estrena de *Lady Macbeth de Mtsensk* a Leningrad, el públic va arribar a l'òpera molt abans del començament de la representació. L'emoció va anar creixent a mesura que l'espectacle s'anava desenvolupant. Els aplaudiments es van fer cada vegada més sorollosos al final de cada acte i, per acabar, quan la cortina va caure, la sala va reservar una veritable ovasió als participants i al compositor. Aquesta acollida entusiasta semblava sorprendre i fins i tot espantar Xostakóvitx. Aquest triomf eclipsà tots els seus èxits anteriors.

El drama de Katerina Ismailova, el seu dolor de viure, la seva deserció, la violència que sofreix per part d'un marit i un sogre innobles i que fan d'ella, per dues vegades, una criminal, havien d'entrar en profunda ressonància amb el context polític nascut de la revolució del 1917 i l'horror del totalitarisme. La intel·ligència de Xostakóvitx, la consciència aguda que tenia del drama del seu país i les amenaces que pesaven sobre la seva pròpia creació van maquillar la seva *Lady Macbeth* en òpera "socialista", que denunciava l'opressió de les dones i l'horror del medi mercantil i anunciava una trilogia sobre la condició femenina que mai veurà la llum.

Tot el que escriu està relacionat amb el que està passant emocional-

ment amb els personatges. Potser l'exemple més obvi és l'escena sexual, on utilitza el trombó *glissando* per il·lustrar els moviments sexuals reals. Però incorpora aquest detall a la partitura i desenvolupa tota l'escena de manera tan orgànica que tot es construeix en un poderós *crescendo* col·lectiu.

El 28 de gener del 1936, dos anys després de la seva estrena al Teatre Maly de Leningrad, el compositor més famós del seu país va obrir el diari *Pravda* i va llegir el títol d'un article anònim: "El caos reemplaça la música". No va comprendre que es tractava de la seva òpera, interpretada més de dues-centes vegades en menys d'un any. "L'oient és aclaparat des del primer instant de l'òpera per un flux de sons deliberadament desmanyotat i embullat. Temptatives de melodia, embrions de frases musicals, s'ofeguen, s'escapen i tornen a ofegar-se entre xocs, grinyolades i sorolls. Seguir aquesta 'música' és difícil; recordar-la és impossible." El text deixava en l'aire l'amenaça i el que podia significar el que havia dictat el tirà Stalin, dos dies després d'haver-ne vist una representació. Això contrastava amb la bona acollida del públic. *Lady Macbeth* es convertia en un instrument per a una denúncia general de la música de Xostakóvitx pel Partit Comunis-

ta. Des de llavors, l'existència del compositor fou presa del parany de l'estalinisme; l'escàndol del totalitarisme programant l'aixafament dels humans i dels qui transcendien la seva tragèdia íntima i col·lectiva (Katerina/Xostakóvitx). El compositor renunciaria a escriure altres òperes, i l'obra no es tornaria a representar fins a 26 anys més tard. Des d'aleshores, ha recuperat el seu lloc legítim.

El febrer del 1948, el Consell de Ministres de l'URSS va publicar una llista d'obres prohibides on figuraven la majoria de les partitures de Xostakóvitx, incloent-hi les seves peces per a piano com el seu *Concert* i la *Sonata núm. 2*. A la tardor, el compositor va ser destituït de les seves funcions de professor als conservatoris de Leningrad i de Moscou. Es va demanar als escolars que aprenguessin "els immensos errors que Xostakóvitx havia causat a l'art soviètic".

Lady Macbeth de Mtsensk és una peça que, tant des del punt de vista musical com narratiu, és molt cinematogràfica, mentre que políticament s'erigeix en una estranya anomalia estètica durant l'estalinisme. A banda de la glorificació del proletariat del gust dels ideòlegs de l'època, ens trobem davant d'un autèntic *thriller*. La història té lloc en una zona rural de la Rússia profunda durant el segle XIX (Mtsensk,

aproximadament a 300 km de Moscou, és la regió on tradicionalment desterraven els criminals al llarg de la història).

El formalisme es veia com una malaltia "burguesa" que donava lloc a obres incomprensibles per a les masses. L'article de *Pravda* va desencadenar una campanya extremadament virulenta que tocava totes les disciplines artístiques. Va ser només després que Nikita Khrushxov arribés al poder que el control de l'Estat s'alleujaria lleugerament i l'abast de l'experimentació tornaria a aparèixer per als artistes, encara que d'una manera limitada.

En relació amb la proposta escènica que planteja Àlex Ollé, el personatge principal és Katerina, l'esposa d'un comerciant que, aniquilada psicològicament, avorrida del seu marit i sotmesa a la tirania del seu sogre, és seduïda per un treballador depravat de la fàbrica familiar, i acaba assassinant creient que això la portarà a la llibertat. La persecució del somni, però, dura poc: acaba traïda en la pobresa de la fugida, que acabarà tràgicament. En la nova producció d'Àlex Ollé, Katerina, empresonada al seu dormitori, representa l'ideal d'una dona convertida en metàfora d'un futur inassolible d'algú que se suposa que dona vida, però que acaba sent font de mort. És una dona

sotmesa al sistema patriarcal tradicional i atrapada en una estructura familiar inamovible i una sexualitat femenina reduïda als propòsits procreadors. Estem parlant, doncs, d'una rebel·lió eròtica com a primer gest en la cerca d'un somni: una llibertat individual contra la tirania familiar. Però aquesta passió carnal es confon amb l'amor, l' enamorament amb la rendició, la rendició amb la submissió i, finalment, la submissió amb el sacrifici i l'acceptació del sofriment.

Lady Macbeth de Mtsensk, obra mestra indiscutible dels darrers

cent anys, és un drama ombrívol i existencial que és satíric i crític amb la societat, però que també conserva una narrativa marcadament centrada, amb l'emocionant partitura de Xostakóvitx accentuant cada un dels punts dramàtics. En la seva soledat, Katerina té una mirada ferida i una identitat per construir, només sap manifestar-se amb violència i reconeix que matar és la seva única sortida. Una òpera que esdevé un autèntic rèquiem a la dona russa.

Àlex Ollé

Director d'escena

SOBRE LA PRODUCCIÓ

“Com podria ser l'amor si el món no fos ple de coses dolentes”

Resulta interessant especular sobre el sentit últim d'una òpera com *Lady Macbeth del districte de Mtsensk*, una peça que, tant des del punt de vista musical com narratiu, és d'una eficàcia gairebé cinematogràfica, però que, políticament, apareix com una estranya anomalia estètica a la Rússia de Stalin. Sigui com sigui, i lluny de la glorificació del proletariat que els ideòlegs de l'època reclamaven, *Lady Macbeth de Mtsensk* —tal com l'argument de la novel·la breu de Nikolai Leskov queda recollit en l'òpera— es pot llegir, vist des del present, com un *thriller*.

El relat transcorre en una zona rural de la Rússia profunda del segle XIX i el protagonitza Katerina, l'esposa d'un comerciant que, avorrida del marit, sotmesa a la tirania del sogre i seduïda per un treballador depravat de la factoria familiar, acaba assassinant primer el sogre i, després, el marit, creient així que recuperarà la llibertat. La història conclou amb el desco-

briment fortuït del crim per part d'un pagès, que el denuncia a la corrupta policia de l'època, i amb la posterior deportació de la parella d'assassins a Sibèria, que acaba amb un final tràgic.

Partim de les paraules del mateix Xostakóvitx quan, reflexionant sobre *Lady Macbeth de Mtsensk*, diu que del que en realitat parla l'òpera és de “com podria ser l'amor si el món no fos ple de coses dolentes”.

Sigui una obra amb un punt de vista feminista (com de vegades s'assenyala) o no, el que és segur és que la protagonista de *Lady Macbeth de Mtsensk* és una dona sotmesa al patriarcat, atrapada en una estructura familiar que només espera d'ella fills per al marit, nets per al patriarca. I el cert és que, en temps dels tsars, la vida domèstica, social, política i religiosa de les classes altes estava regulada per un conjunt de regles domèstiques (Domostroi), segons les quals les dones estaven sotmeses al poder de l'home de la casa i la sexualitat femenina era reduïda a la mera procreació.

És aquesta la raó per la qual la rebel·lió eròtica de Katerina en braços del seu amant és la primera manera

que troba per alliberar-se de la tirania familiar... I després, amb l'assassinat dels seus opressors, assolirà la il·lusió de la llibertat. Des del principi, el retrat de la protagonista és el d'una dona psicològicament anul·lada per un entorn familiar que només emet cap a ella judicis pertorbadors, negatius: sobre la seva incapacitat de ser dona, de produir fills. És una dona tancada a la seva habitació de matrimoni; una habitació que funciona, alhora, com a presó i com a refugi, i en la qual el llit es converteix en símbol i evidència de la seva infertilitat. Aquest espai buit vindrà a omplir-lo del tot el seu amant amb una felicitat explícitament eròtica, que aviat es transformarà en una nova i turmentada dependència.

No cal sinó acudir a les primeres frases que sentim de boca de Katerina: “No, no puc dormir. És clar, vaig dormir tota la nit i aquest matí m’he aixecat per prendre el te amb el meu marit, i me n’he anat al llit una altra vegada. Al cap i a la fi, no hi ha res més a fer. Déu meu, quin avorriment!”. L’avorriment com a motor del crim (curiosament, el mateix avorriment al qual, a *Ricard III*, recorre Shakespeare per llançar el seu protagonista a una voràgine d’assassinats). Una dona totalment abatuda pel sentiment d’inutilitat i, per tant, submergida en l’avorriment més pur, resulta ser una víctima fàcil tant de les seves fantasies eròtiques

com d’individus sense escrúpols com Serguei, el seu amant.

La soledat d’una dona

La violència genera violència. L’ésser que pateix violència pot deprimir-se o pot retornar-la. En el cas de Katerina —una dona segurament casada a la força, maltractada pel sogre, desatessa pel marit, enamorada d’un pocavergonya...—, aquest amor —que es torna total per a qui el viu—, unit al descobriment del plaer sexual, s’acaba convertint en una altra trampa, encara més dolorosa.

Perquè les dones eren educades per sotmetre’s a l’home; i si, a més, ella s’estimava l’home, el sotmetiment era més profund, carnal, passional, perquè tendia a confondre’s l’atracció sexual amb l’amor, l’enamorament amb l’entrega, l’entrega amb la submissió, la submissió amb el sacrifici i l’acceptació del sofriment.

Pare, marit, sogre i amant, un per un tots els homes dominen i regeixen la vida d’aquesta dona. Els seus desitjos no compten: ella ha de complir un paper, el de filla obedient, esposa obedient i amant disponible i lleial. El mite de l’amor romàntic comporta que la dona es compromet a la submissió, a la fidelitat, a una vida únicament domèstica i privada, les funcions de la qual són la cura dels altres, la casa i l’entreteniment del marit i els convidats.

El personatge de Lady Macbeth està, a més, completament sol. La soledat és la seva companya, la qual cosa fa encara més dures les seves vivències. La seva mirada dolguda es converteix en una lupa de la realitat, com tota persona que pateix en solitud. Aquest dolor, que cal expulsar d'una manera o altra, acaba sorgint en forma de violència. Lady Macbeth no coneix la seva pròpia identitat perquè només és un objecte davant la soci-

etat, pateix en solitud, incompresa. L'exigència augmenta, les decepcions se sumen les unes a les altres.

La violència que exerceix Katerina és el resultat de la impotència que sent davant d'un entorn hostil. El sentiment de buit total l'ha convertit en una bomba de rellotgeria.

Assaig de Lady Macbeth de Mtsensk al Gran Teatre del Liceu

**“Per a un amant
com jo, les
finestres són
portes.”**

Xostakóvitx: *Lady Macbeth de Mtsensk*
Serguei - Acte I

Argument de l'obra

Lady Macbeth de Mtsensk

Lady Macbeth de Mtsensk al Gran Teatre del Liceu, Sergi Panizo

Acte I

L'obra s'ambienta a la ciutat russa de Mtsensk a mitjan segle XIX, en el marc de la finca molinera dels Ismailov, on viuen Katerina i el seu trist i gris marit, Zinovi Boríssovítx Ismailov. Katerina es lamenta al principi de l'òpera de la seva trista existència, marcada per l'avorriment. I confessa enyorar el seu passat, emmarcat en la pobresa però també en la llibertat.¹ El seu sogre és el despòtic Borís Timofèievítx Ismailov, que retreu a la jove que després de cinc anys de matrimoni encara no hagi tingut fills.² Zinovi ha de marxar a un molí proper³ i Borís fa jurar Katerina davant d'una icona que es mantindrà fidel al seu marit, després que aquest hagi presentat a la família un nou treballador contractat, el jove Serguei. La serventa dels Ismailov, Aksinia, sospita que Serguei, acomiadat recentment de la casa dels Kalgànov, hauria intentat seduir l'esposa de l'amo.

El segon quadre⁴ mostra la brutalitat del moment en què Aksinia és agredida per uns quants treballadors de la finca dels Ismailov, entre els quals es troba Serguei. Katerina arriba a temps per aturar la violenta escena i clama contra els abusos dels homes,⁵ però Serguei s'enfronta arrogantment a la mestressa fins a fer-la caure a terra. Quan el sogre de Katerina arriba al lloc, no es

creu les explicacions de la seva jove —que comença a sentir una innegable atracció cap a Serguei —, i l'envia a la cuina.

L'última escena de l'acte⁶ s'ubica a l'habitació de Katerina, on la dona es canvia de roba mentre es lamenta de la seva vida sexual, del tot insatisfactòria.⁷ Serguei, que l'assetja amb l'excusa de demanar-li un llibre, acaba fent caure la jove noia als encants de l'encontre sexual,⁸ que es consuma mentre el sogre Ismailov truca a la porta de l'habitació sense rebre resposta.

Acte II

La casa dels Ismailov. Borís, evocant els temps passat de llibertinatge,⁹ vol aprofitar l'absència del seu fill per aprofitar-se dels favors sexuals de la seva jove. Però quan veu el comiat dels amants Katerina i Serguei, Borís fuetja cruelment el mosso¹⁰ i avergonyeix Katerina públicament, davant dels homes de la finca. Serguei es desmaia i Borís el fa tancar a la masmorra, mentre Katerina corre cap a la cuina. D'allà, la jove porta uns bolets que ha preparat prèviament i que ha cuinat amb verí per a rates. Borís en menja i mor recargolant-se entre espasmes. Abans, fa cridar el popa de la comunitat i acusa Katerina d'assassinat. Però el clergue creu en la bondat de Katerina, la qual simula estar afligida per la mort del seu sogre.¹¹

L'acte acaba amb un quadre¹² en el qual se'ns torna a mostrar la relació amorosa entre Serguei i Katerina, que jeuen al llit després d'haver fet l'amor una vegada més. Serguei es mostra inquiet per la imminent arribada de Zinovi, el marit de Katerina, però aquesta, engegada per l'enamorament, no mostra cap mena de preocupació.¹³

El fantasma de Borís s'apareix aleshores a Katerina i li retreu que jégui amb l'amant al llit del seu espòs.¹⁴ El fantasma desapareix, i deixa Katerina angoixada mentre

Serguei diu que no creu en fantasmes i demana a la noia que es casi amb ell. Soltadament, arriba el marit de Katerina i, malgrat l'amagatall on s'oculta Serguei, Zinovi desconfia de la seva esposa i li pega brutalment. Ella se li llença al damunt i comença a estrangular-lo. Serguei surt aleshores de l'amagatall i ajuda Katerina a matar Zinovi, a qui després enterraran al celler.¹⁵

Acte III

Després que el marit de Katerina hagi estat declarat desaparegut, comencen els preparatius del casament entre Serguei i la jove. Els remordiments d'ella fan que miri insistentment el celler. Més tard, quan els nuvis es dirigeixen a l'església per consagrar el matrimoni, un mosso entra borratxo a la casa i es dirigeix al celler, on descobreix horroritzat el cadàver de Zinovi en un estat avançat de putrefacció.¹⁶

El següent quadre¹⁷ ens situa a la comissaria de policia, on els agents es lamenten de no haver estat convidats al casament de Katerina i Serguei i de tenir una vida miserable pels sous precaris que perceben. Mentre interroguen un mestre d'escola nihilista, arriba el mosso dels Ismailov per relatar la descoberta del cadàver de Zinovi.¹⁸

L'últim quadre de l'acte¹⁹ ens porta a la festa del casament entre Katerina i Serguei. Tots han begut i el popa ho demostra amb un estat d'ebrietat ben obvi. Katerina s'adona que el celler ha estat obert i comença a angoixar-se. Quan arriba la policia i acusen els noucasats de l'assassinat de Zinovi, Katerina demana perdó a Serguei per la situació causada. I, tot i que ell intenta escapar-se, finalment tots dos són detinguts i duts a comissaria.

Acte IV

Serguei i Katerina són a l'estepa, de camí cap a Sibèria, on han estat condemnats a treballs forçats.²⁰ Mentre un vell presoner lamenta la penosa situació de la ruta, Katerina suborna un soldat per tal de trobar-se amb el seu amant. Quan Katerina troba Serguei, li explicita les dificultats de viure les penúries dels presoners si s'han tastat els plaers de la bona vida. Ell li retreu que per culpa seva ara es trobi en aquella situació, però ella evoca els feliços moments passats.²¹

D'amagat de Katerina, Serguei flirteja amb una bonica i jove presonera, Sonietka, que li demana les mitges de llana de Katerina a canvi de jeure amb ella. Serguei les aconsegueix, enganyant Katerina i simulant tenir dolor a les cames. Quan Katerina descobreix l'engany de Serguei i la seva relació amb la jove presonera, llença Sonietka al riu Volga i al darrere s'hi precipita ella mateixa,²² mentre el vell presoner repeteix el cant elegíac de l'inici de l'acte, acompanyat de la resta de companyes i companys de ruta, que clamen: "Immenses estepes on els dies i les nits no acaben mai. Els nostres són pensaments tristos i els guàrdies no tenen cor".

Consulteu
l'argument
en format de
lectura fàcil

Lady Macbeth de Mtsensk al Gran Teatre del Liceu,
Sergi Panizo

Comentaris musicals

- 1 El monòleg de Katerina està precedit per unes notes de la fusta que aviat dialoguen amb la corda per donar pas a una secció lamentívola i dolorosa, que denota —a través de passatges dissonants— la situació del personatge. Al final evoca una cançó popular, *Muravyév taskáet solòmniku*.
- 2 L'entrada de Borís és tosca, marcada per un tema del fagot al contrafagot. El breu diàleg remarca la tensió entre els dos personatges.
- 3 El cor de treballadors que acompanyen Zinovi està puntuat per notes que evidencien el sarcasme amb què tracten l'amo del molí.
- 4 Després d'un llòbrec interludi.
- 5 En un decidit i enèrgic monòleg, “Mnógo vy, muzhiki”.
- 6 Després d'un nou interludi per a gran orquestra que deixa sentir les tensions aplegades fins aleshores.
- 7 Xostakóvitx escriu aquí el darrer gran monòleg de l'acte, “Giribionok k kobilke toropitsa”, líric i sensual a la vegada. El violoncel, la flauta, l'arpa i la celesta donen un aire de cançó de bressol al final del passatge.
- 8 El fragment, molt descriptiu, reforça la imatge d'un coit desenfrenat i salvatge, no exempt d'un caràcter grotesc amb l'ús dels *glissandi* dels metalls. El passatge no va passar desapercebut a alguns crítics, per exemple, un periodista d'un diari de Filadèlfia, que va arribar a definir-lo com a “pornofònic”.
- 9 En un passatge que va de menys a més pel que fa a la intensitat orquestral.
- 10 Amb un caràcter brutal en el tractament orquestral.
- 11 La mort de Borís està comentada per la fusta, que descriu bé els espasmes de l'agonia del personatge. Per contra, el cant de Katerina resulta aquí exagerat, simulant la desesperació per la mort del sogre.
- 12 Després d'un lacerant interludi que resulta amenaçant, com a prefiguració del que s'esdevindrà a continuació.
- 13 De manera molt intel·ligent, Xostakóvitx presenta un evident contrast entre el cant enamoradís de Katerina i el caràcter més pragmàtic i fugisser de Serguei.

Comentaris musicals

- 14** L'escena fantasmagòrica està molt ben subratllada pel tractament orquestral, amb profusió de passatges foscos i sinistres, encapçalats per trombó, tuba i timbals abans d'un *fortissimo* que marca l'entrada de l'espectre. Les invectives de Borís estan subratllades per un tema musical que evoca el passatge del coit entre Katerina i Serguei al final del primer acte.
- 15** La darrera escena és un prodigi de dramaturgia musical: els amants xiuxieuen (i amb l'ús del *parlando*) abans de l'arribada de Zinovi, marcada per una grotesca fanfara. Després d'un diàleg tens entre marit i muller, el dramatisme i la violència s'imposen. Posteriorment, clarinet i fagot subratllen les passes inquietes dels amants a l'hora d'amagar el cadàver de l'amo del molí. Els últims acords de l'acte són en *pianissimo*, misteriosos i tensos.
- 16** Xostakóvitx reserva al personatge un hilarant passatge, que recorda la cançó de Varlaam al primer acte de *Borís Godunov* de Mussorgski.
- 17** Després d'un nerviós i espasmòdic interludi orquestral.
- 18** Tota aquesta escena, de caràcter semicòmic, està subratllada per una instrumentació que fa dialogar corda amb vent i amb ús de puntuals dissonàncies, que donen un caràcter vagament absurd a la situació.
- 19** Novament, després d'un interludi amb profusió de passatges nerviosos gràcies a les incursions del metall (especialment la trompeta) i del clarinet, a més de la percussió. El quadre s'inicia amb un preludi fugat, al·ludint a les antigues tradicions nupcials.
- 20** Una pesant introducció orquestral, amb reforç del redoblament de timbales, accentua el marc tràgic que anuncia ja el catastròfic final de l'acte. El lament del presoner és contestat pel cor.
- 21** En el darrer gran monòleg del personatge, “Nye lekhkó pósle potxota da poklónov”, amb acompanyament obligat d'un lamentívol corn anglès.
- 22** Abans, els presoners han reprès la dura marxa amb acompanyament de timbals i metall. L'apropament de Katerina cap a Sonietka és subratllat per les notes sinuoses dels instruments greus de l'orquestra fins que la jove deixa anar un crit estrepitós. L'òpera acaba amb un trist clam per part dels presoners, acompanyat pel sinuós dibuix de la corda, que culmina amb un radiant i esquinçat acord en fa menor.

English synopsis

Act I

The opera takes place in the Russian city of Mtsensk in the mid-19th century, on the estate of the Ismailov flour merchants, where Katerina Ismailova lives with her dreary, dejected husband, Zinovy Borisovich Ismailov. The beginning of the opera shows Katerina lamenting her unhappy, tedious life. She expresses a yearning for her past life, in which, although poor, she was free.¹ Her father-in-law is the tyrannical Boris Timofeyevich Ismailov, who reproaches the young Katerina for not having borne children after five years of marriage.² When Zinovy is called away to a nearby mill on business,³ Boris makes Katerina swear a sacred oath to remain faithful to her husband, who has just introduced the family to his new young recruit, Sergei. Aksinya, a servant for the Ismailov family, suspects that Sergei, who was recently dismissed from the neighbouring Kalganov household, would have tried to seduce his master's wife.

Scene 2⁴ shows Aksinya being brutally sexually harassed by a group of the Ismailovs' estate workers, one of whom includes Sergei. Katerina arrives just in time to stop the violence and berates the men for their abuse,⁵ but the insolent Sergei argues back to his mistress, and ends up wrestling her to the floor. Katerina's father-in-law catches them in the act, but he does not believe Katerina's excuses, and orders her to the kitchen.

The act's final scene⁶ takes place in Katerina's bedroom, where the young heroine – who by now is feeling undeniably attracted to Sergei – is shown undressing while lamenting her unsatisfactory sex life.⁷ Sergei appears at her door under the pretext of borrowing a book. Using his charms he eventually seduces Katerina,⁸ and their affair is consummated as her father-in-law, Boris, knocks on her unanswered bedroom door.

Act II

The Ismailov estate. Boris, in a desire to relive his debaucherous past,⁹ plans to make the most of his son's absence by eliciting sexual favours from his daughter-in-law. However, when he witnesses the two lovers bidding each other farewell, he cruelly whips Sergei¹⁰ and publicly shames Katerina before the rest of the estate hands. Sergei is left unconscious and Boris has him locked in the storeroom, while Katerina runs to the kitchen, where she takes out some leftover mushrooms which she laces with rat poison. Boris eats the mushrooms and dies contorted by spasms. While dying, he summons the local priest and accuses Katerina of his murder, but the priest does not believe Boris, duped by Katerina's feigned grief at her father-in-law's passing.¹¹

The final scene of the act¹² reverts back to the love affair between Sergei and Katerina, who are lying in bed after having made love again. Sergei is concerned about the imminent return of Katerina's husband, Zinovy, but Katerina, blinded by love, shows no such concern.¹³

Later, Boris's ghost appears before Katerina, cursing her for bringing her lover into her husband's bed.¹⁴ The ghost disappears, leaving Katerina

badly shaken, but Sergei placates her by saying he doesn't believe in ghosts and asking her to marry him. Katerina's husband unexpectedly returns, but although Sergei manages to hide, Zinovy's suspicions are aroused and he brutally beats his wife. Katerina manages to straddle Zinovy and begins to strangle him. Sergei springs out of his hiding place and helps Katerina murder Zinovy, whose body they then hide away in the cellar.¹⁵

Act III

With Zinovy now declared missing, presumed dead, preparations get underway for Sergei and Katerina's wedding. Katerina, however, overcome by remorse, is constantly driven to gaze over at the cellar. While the couple are on the way to church, a drunken peasant breaks into the cellar, where he discovers the horrifying, badly decomposed remains of Zinovy.¹⁶

The following scene¹⁷ takes place at the police station, where the police officers are complaining of not being invited to Katerina and Sergei's wedding, and of their hand-to-mouth existence brought about by their underpaid jobs. While they are questioning a schoolteacher accused of being a socialist, the peasant arrives from the Ismailov estate to report the discovery of Zinovy's body.¹⁸

The final scene of the act¹⁹ takes place at Katerina and Sergei's wedding reception. All the guests have been drinking, and the priest is decidedly inebriated. Katerina notices that the cellar door is open, and begins to panic. When the police arrive on the scene and accuse the newlyweds of Zinovy's murder, Katerina begs Sergei for forgiveness. Sergei tries to escape, but they both end up being arrested and taken away to the police station.

Act IV

Sergei and Katerina are now on the Russian steppe on their way to Siberia, where they have been condemned to undertake hard labour.²⁰ While an old convict laments the harsh conditions of the route, Katerina bribes a guard to allow her to meet Sergei. When reunited with her lover, she laments how difficult it is to face the hardships of prison when having tasted the good things in life. Sergei retorts that her current situation is all her own fault, while Katerina reminisces about good times past.²¹

Behind Katerina's back, Sergei begins a flirtation with a pretty young convict, Sonyetka, who demands Katerina's woollen stockings in return for sleeping with him. Sergei obtains them by tricking Katerina into thinking his legs are hurting. When Katerina discovers the betrayal and Sergei's relationship with the young Sonyetka, she pushes Sonyetka into the River Volga and throws herself in after her,²² while the old convict repeats the elegiac lament from the beginning of the act, accompanied by the rest of the convicts, who sing: "Oh steppes, you are so vast, the days and nights are endless. So dreary are our thoughts, and the guards so heartless."

Musical comments

- 1 Katerina's monologue is preceded by woodwind notes that are swiftly joined by the strings, giving rise to a plaintive, aching section that – through its dissonant passages – denotes the character's predicament. The end of the passage evokes a folk song, Muravyév taskáet solómniku.
- 2 Boris's entrance is brutish, with musical accompaniment from the bassoon and contrabassoon. The brief exchange highlights the tension between the two characters.
- 3 The chorus of labourers accompanying Zinovy is punctuated by notes that accentuate their derisive attitude towards their master.
- 4 Following a gloomy interlude.
- 5 In an emphatic and spirited monologue, "Mnógo vy, muzhiki".
- 6 Following another interlude for full orchestra that emphasises the mounting tension at this point.
- 7 Here Shostakovich inserts the last main monologue of the act, "Zherebyónok k kobýlke trópitsa". Both lyrical and sensual at once, the cello, flute, harp and celesta evoke the air of a lullaby at the end of the passage.
- 8 This very descriptive musical fragment reinforces the image of the unbridled, ferocious sexual intercourse on stage, which is imbued with a certain air of the grotesque thanks to the glissandi of the brass. The passage made waves with certain critics – such as the journalist from a Philadelphia newspaper who described the scene as "pornophonic".
- 9 In a passage of increasing orchestral intensity.
- 10 With a brutal orchestral accompaniment.
- 11 Boris's death is narrated by the woodwinds, which expertly depict the character's agonised spasms. In turn, Katerina's singing is somewhat exaggerated and over the top, to emulate her feigned grief over the death of her father-in-law.
- 12 Following a searing, sinister interlude that foreshadows the doom to come.
- 13 In a show of great virtuosity, Shostakovich evidences the stark contrast between Katerina's lovelorn verse and Sergei's more pragmatic, "cut-and-run" nature.

Musical comments

- 14 The ghost scene is masterfully accompanied by the orchestra, with its profusion of dark, sinister passages led by the trombone, tuba and percussion that reach a fortissimo climax to signal the entrance of the ghost. Boris's invective is emphasised by an orchestral theme that recalls the passage denoting Katerina and Sergei's sexual intercourse at the end of the first act.
- 15 The final scene is a masterpiece of musical dramaturgy: the lovers whisper in parlando before Zinovy's entrance, which is announced by a grotesque fanfare. The tense discussion between husband and wife erupts into drama and violence, while later, the clarinet and bassoon emphasise the harried steps of the lovers as they hide Zinovy's body. The final chords of the scene are performed in a mysterious and tense pianissimo.
- 16 Shostakovich reserves a hilarious musical passage for the character, reminiscent of "Varlaam's song" from the first act of Mussorgsky's Boris Godunov.
- 17 Following a lively, erratic orchestral interlude.
- 18 This entire, semi-comical scene is accompanied by a musical interplay between the strings and woodwind, which – through the use of occasional dissonances – grants the situation a vague air of the absurd.
- 19 Once again, following an interlude replete with lively passages provided by the brass (especially the trumpet), the clarinet and the percussion. The scene begins with a prelude and fugue that alludes to folkloric wedding traditions.
- 20 A grave orchestral introduction reinforced by drumrolls accentuates the air of tragedy that portends the act's catastrophic finale. The lament of the Old Convict is echoed by the chorus.
- 21 This is Katerina's last main monologue, "Nye lekhkó pósle pochota da poklónov", in which she is accompanied by the plaintive English horn.
- 22 Beforehand, the convicts had resumed their long march to the sound of the percussion and brass. Katerina approaches Sonyetka accompanied by the sinuous notes of the orchestra's lower instruments, which continue until Sonyetka lets out a blood-curdling shriek. The opera ends with a plaintive lament from the chorus of prisoners, accompanied by the sinuous notes of the strings, which culminate in a searing, radiant chord in F minor.

“No hi ha música sense ideologia i, conscientment o inconscientment, els compositors han expressat concepcions polítiques per mitjà de la seva música.”

Dmitri Xostakóvitx

Entrevista al *The New York Times*, 20 de desembre del 1931

Liceu + LIVE

TOT EL CONTINGUT AUDIOVISUAL DEL LICEU A UN CLIC

Un cop d'ull a la història

L'aigua en l'escenografia

PODCAST

La Prèvia

Totes les curiositats de *Lady Macbeth de Mtsensk* de Dmitri Xostakóvitx, a *La prèvia del Liceu*, el podcast.

**“Hem superat l'època
de l'opressió de les
masses; avui en dia
vivim en una època
d'opressió de l'individu
en nom de les masses.”**

Ivegueni Zamiatin

Tinc por

**“S’han ofegat totes
dues. No les podem
salvar, el corrent és
massa fort.
Silenci! Cadascú al
seu lloc!”**

Xostakóvitx: *Lady Macbeth de Mtsensk*

Oficial - Acte IV

Lady Macbeth de Mtsensk - Dmitri Xostakóvitx

[Tornar a l'índex](#)

Lady Macbeth de Mtsensk

Jaume Tribó

Dmitri Xostakóvitx

— **al Liceu**

“Ах, не спится больше, попробую”

Estrena absoluta: Teatre
Mikhailovski de Leningrad,
22 de gener de 1934

Estrena al Liceu i a Barcelona:
13 de maig del 2002

Última representació:
26 maig del 2002

Total de representacions: 9

Temporada 2001-2002

Nombre de representacions: 9

Dates: 13, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 25,
26 maig 2002

Borís Ismailov
Anatoli Kotcherga /
Vladimir Vaneiev

Zinovi Ismailov
Francisco Vas

Katerina Ismailova
Nadine Secunde /
Jayne Casselman

Serguei
Christopher Ventris /
Jeffrey Dowd

Treballador esparracat
Graham Clark

Aksinia
Mireille Capelle

Ajudant del moliner
Ramon Grau

Administrador
Francisco Santiago

Porter
Stanislav Shvets

Primer capatàs
Francisco Javier Alonso

Segon capatàs
Alfredo Heilbron

Tercer capatàs
Jordi Figueras

Cotxer
Jordi Mas

Popa
Maxim Mikhailov

Cap de policia
Juha Kotilainen

Policia
Francisco Santiago

Mestre
John Hurst

Convidat borratxo
Alfredo Heilbron

Sergent
Stanislav Shvets

Guàrdia
Scott Wilde

Soniètka
Nino Surguladze

Vell presoner
Ievgueni Nesterenko

Presonera
Cristina Obregón

Fantasma de Borís Ismailov
Anatoli Kotcherga /
Vladimir Vaneiev

Director
Alexander Anissimov

Director d'escena
Stein Winge

[Tornar a l'índex](#)Alexander
Anissimov

La nostra tasca de comentar les diverses edicions que s'han representat de cadascun dels títols a cada temporada se'ns redueix aquesta vegada a una edició, ja que es limita a una única les temporades que el Liceu ha muntat aquest títol tan compromès. Va ser la temporada 2001-2002 quan se'n feren 9 representacions. La direcció d'orquestra es va confiar a l'eficient mestre rus Alexander Anissimov, gran coneixedor del seu repertori i del qual hom celebrà l'enregistrament de les 9 simfonies de Glazunov. El director d'escena era l'eficient noruec Stein Winge, mort el febrer d'aquest any, capaç de dominar un repartiment de 23 solistes vocals i de les grans masses corals pròpies del repertori rus. L'edició escollida va ser la primera, que és la que recull la versió original de 1932. Trenta anys més tard, quan Xostakóvitx va comprendre la impossibilitat que aquesta gran òpera, preferida entre les seves composicions, pogués tornar als escenaris, en va fer una segona versió més moderada en tots els sentits, musical i escènic, molt edulcorada. El títol fou canviat pel de *Katerina Ismailova*, nom de la protagonista. Curiosament, aquella segona versió es va representar al Liceu el 1966.

Ja des dels primers compassos comprem que la Lady Macbeth del districte de Mtsensk —podríem dir-ne comarca— és la fera que anirà devorant, arrossegant fins a la mort, tots els homes que se li posen al davant: el sogre, el marit i l'amant, un rere l'altre. Ja a la primera frase, "Ах, не спится больше, попробую", la protagonista ens revela el seu insomni, causat per l'avorriment que li inspira la família dels Ismailov. La part és vocalment difícil. Per fortuna, aquí comptarem amb una dramàtica ardida i escènica creïble. La soprano Nadine Secunde era el tipus de cantant-actriu que relacionem amb el verisme. Nadine Secunde era ben coneguda al Liceu. El 1990, quan les relacions entre Caballé i el Liceu eren en un punt crític, Secunde va tenir el valor de substituir la diva en la Sieglinde de *Die Walküre* (*La valquíria*) i

Stein Winge

Christopher Ventris,
Francisco Vas, Nadine
Secunde (*Lady Macbeth
de Mtsensk*, 2001|02)Anatoli Kotchenega, Nadine
Secunde (*Lady Macbeth
de Mtsensk*, 2001|02)

[Tornar a l'índex](#)

en va sortir triomfant. Montserrat Caballé cancel·là el contracte i ho atribuï a l'alçada excessiva dels graons de l'escena, que superaven els 18 centímetres promesos. Nadine Secunde va tornar i mai no cantà res de fàcil: *Fidelio*; *The Turn of the Screw*, de Britten; l'acte primer de *Die Walküre* en forma de concert amb el tenor Plácido Domingo, i la *Lady Macbeth* de Xostakóvitx que ara ens ocupa. La terrible partitura d'aquesta òpera exigeix la presència de dos primers tenors: Zinovi, que és el marit feble, i Serguei, que aviat esdevé l'amant. Aquest personatge va anar a càrrec del tenor britànic Christopher Ventris, capaç de superar la ingratitud de la tessitura però que tenia a favor un estol de noies que el seguien en les seves actuacions a qualsevol teatre. Això també es produí al Liceu. Com a mascle l'any 2004 el noi era formós i sabia vendre el personatge. Christopher Ventris va tornar per a *Peter Grimes*, de Britten, i *Parsifal*. L'altre tenor de *Lady Macbeth* era el nostre Francisco Vas, que d'ençà del 1993 va tenir sempre un lligam molt sòlid amb el Liceu fins que, de sobte, el 2021, després d'una última representació cantant el Roderigo de l'*Otello*, va anunciar que deixava el cant. Paco Vas, estimat pel Liceu en pes, va ser un modèlic Zinovi. Ha estat sempre un intèrpret exemplar, capaç de moure's en el repertori rus i txec, gran actor i cantant preparadíssim. Habitualment se li reservaven parts compromeses.

Un altre intèrpret característic de la *Lady Macbeth* xostakovitxia-

na és el vell Borís Ismailov, el pervers espia de la nora per a la qual cova una passió insana. Anatoli Kotcherga n'era un gran intèrpret. Un dels moments més crispadors de l'òpera era la mort de Borís pels bolets que la nora Katerina li ha barrejat amb mata-rates. Una altra part de dificultat màxima, i no pas en extensió, era el "treballador esparracat" a causa del fraseig enrevessat. Graham Clark era un gran tenor, i no pas per l'alçada, capaç de frasejar a una velocitat que dona problemes als russos. Al Liceu va cantar dues vegades *Das Rheingold* (*L'or del Rin*), una vegada el Mime i l'altra el Loge. També l'Aegisth d'*Elektra* (*Electra*).

A *Lady Macbeth* són molts els personatges que apareixen en un únic quadre. A l'acte quart, a la Sibèria més sòrdida, sentim el monòleg del vell presoner. Per a aquesta part, breu i agraïda, vam tenir la sort de comptar amb un veterà però vocalment magnífic levgueni Nesterenko. Recordem que al Liceu hi havia cantat el 1988 l'últim *Faust* que s'hi ha fet escenificat i havia intervingut a *Nabucco* i *Attila* en actuacions glorioses de Ghena Dimitrova.

Soniètka és l'última dona a qui enganya el pèrfid Serguei. Amb aquest canta les últimes frases. Soniètka era la georgiana Nino Surguladze, una mezzo que al Liceu havia cantat la Giulietta de *Les contes d'Hoffmann* i dos cops la Maddalena del *Rigoletto*. Cantar el *Rigoletto* no té res de singular. La singularitat consisteix en el fet que ho va fer en dos anys prou

Graham Clark

Levgueni Nesterenko, Nadine Secunde (Lady Macbeth de Mtsensk, 2001/02)

Christopher Ventris, Nino Surguladze (Lady Macbeth de Mtsensk, 2001/02)

[Tornar a l'índex](#)

allunyats, el 2004 i el 2021.

El repartiment sencer de *Lady Macbeth de Mtsensk* exigeix 23 solistes vocals, un malbaratament de diners que cap teatre podia assumir. L'astut empresari Joan Antoni Pàmias entre els quatre o cinc especialistes hi va encolorar gent del país. Alguns eren coristes, no tots, i alguns han pogut explicar que han cantat de solistes al Liceu, i és veritat. Recordem els noms d'Alfredo Heilbron, Jordi Figueres, Ramon Grau, Jordi Mas, Francisco Santiago i Cristina Obregón. Cadascun ha fet una carrera diferent.

Катерина Исмаилова

Estrenada el 1934, *Lady Macbeth de Mtsensk* va tenir un gran èxit, però també una acceptació brevíssima. L'òpera agradava. Stalin en va tenir notícia i es presentà al teatre a les representacions fetes a Moscou el 1936. El seu seguici va advertir que el camarada sortia del teatre molt abans de la fi de l'òpera. Això ja era un mal senyal. A Stalin —i potser no era a ell personalment— no li havia agradat la música de Xostakóvitx, i això a la Unió Soviètica el 1936 era certament perillós. La reacció no es va fer esperar quan més tard sortia una crònica al diari *Pravda*, diari oficial del Partit Comunista de l'Estat soviètic. S'acusava Xostakóvitx de “враг народа”, que vol dir ‘enemic del poble’, la més terrible de les acusacions.

Hem constatat que la *Lady Macbeth del districte de Mtsensk* ha tingut al Liceu una única edició el 2002 i ara en celebrem l'exhumació. Però hi ha un aspecte oblidat que ara ens plau de remoure. El 2002 s'anuncià aquest títol com a estrena al Liceu, i era ben veritat. No es feia referència al fet que aquella era la versió original d'una certa òpera que amb nou títol de *Katerina Ismailova* que Xostakóvitx va manipular l'any 1963 quan va haver d'acceptar que l'original *Lady Macbeth de Mtsensk* ja no es representaria mai més. Aquesta *Katerina Is-*

mailova, mitigada d'asprors harmòniques i escèniques, ens va arribar al Liceu el 1966 gràcies a la Companyia Nacional Txeca, una companyia molt sòlida amb cantants tan solvents com Milada Šafránková, Eduard Hrubeš i el gran tenor Vilém Příbyl, que aquí havia tingut èxits memorables a *Jenůfa*, *Dalibor* i *Káťa Kabanová* (*Kàtia Kabànova*). Els èxits eren grans, tot i que els intèrprets cantaven en txec. No sabem de ningú que se'n queixés.

Milada Šafránková,
Václav Hájek, René
Tuček (Katerina
Ismailova, 1965/66)

René Tuček, Milada
Šafránková, Vilém
Příbyl (Katerina
Ismailova, 1965/66)

**“La dona del mercader
crema de passió,
però el seu amant està
fred i, quan la veu, fuig
d’ella!”**

Xostakóvitx: *Lady Macbeth de Mtsensk*

Presonera - Acte IV

Biografies

Àlex Ollé

Director d'escena

És un dels sis directors artístics de La Fura dels Baus i actualment és l'artista resident del Gran Teatre del Liceu. Ha treballat en teatres de renom, com la Royal Opera House de Londres, Opéra National de París, Teatro alla Scala de Milà, Nationale Opera d'Amsterdam i La Monnaie de Brussel·les, entre d'altres. Al llarg de la seva àmplia i aclamada trajectòria, ha dirigit més d'una trentena de produccions d'òpera, entre les quals destaquen *La damnation de Faust*, *Die Zauberflöte*, *Le Grand Macabre*, *Ascens i caiguda de la ciutat de Mahagonny*, *Quartett*, *Tristan und Isolde*, *Oedipe*, *Il prigioniero*, *Madama Butterfly*, *Faust*, *Der fliegende Holländer*, *Pelléas et Mélisande*, *Il trovatore*, *Norma*, *La bohème*, *Jeanne d'Arc au bûcher* i *Turandot*. Entre els seus compromisos recents cal esmentar *Ariane et Barbe-bleue* a Lió, *Carmen* a Tòquio, *Idoménée* a Lilla, *Rusalka* a Bergen, *The Nose* a The Royal Danish Opera i *L'amore dei tre re* al Teatre alla Scala de Milà.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2000/01 amb *D.Q. Don Quijote en Barcelona*, i hi ha tornat amb *Diari d'un desaparegut* i *El castell de Barbablava* (2007/08), *Le Grand Macabre* (2011/12), *Quartett* (2016/17), *Tristan und Isolde* (2017/18), *La bohème* (2020/21) i *Pelléas et Mélisande* (2021/22).

Josep Pons

Director

Considerat com un dels directors més rellevants de la seva generació, Josep Pons (Puig-reig, 1957) ha construït forts lligams amb orquestres com Gewandhaus de Leipzig, Staatskapel de Dresden, Orchestre de Paris, City of Birmingham Symphony Orchestra, Royal Stockholm Philharmonic, The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen o BBC Symphony Orchestra, amb qui ha fet diverses aparicions als BBC Proms de Londres. Des del 2012 és el director musical del Gran Teatre del Liceu i és també director honorari de la Orquesta y Coro Nacionales de España. Ha estat director titular i artístic de la Orquesta Ciudad de Granada i va ser fundador de l'Orquesta de Cambra Teatre Lliure de Barcelona i de la Jove Orquesta Nacional de Catalunya. Va ser director musical de les cerimònies olímpiques Barcelona 92. L'any 1999 va ser distingit amb el Premio Nacional de la Música que otorga el Ministerio de Cultura i és acadèmic de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts. Ha enregistrat més d'una cinquantena de títols per a Harmonia Mundi i per a Deutsche Grammophon, havent obtingut els màxims guardons: Grammy, Cannes Classical Awards, Grand Prix de l'Academie Charles Cross, Diapasson d'Or, Choc de la Musique.

Va debutar al Gran Teatre del Liceu el 1993 i aquesta temporada hi dirigeix les produccions *Don Pasquale*, *Macbeth*, *Alexina B* i *Parsifal*.

Alfons Flores

Escenògraf

Nascut el 1957, inicià la carrera professional com a escenògraf l'any 1978. El seu treball abasta escenografies per a teatre, òperes i grans esdeveniments, tot col·laborant amb directors com Calixto Bieito, Carlos Wagner, Joan Anton Rechi, Guy Joosten, i Àlex Ollé i Carlus Padrissa de La Fura dels Baus. En el camp de l'òpera ha realitzat escenografies per a teatres com el Teatro Real de Madrid, English National Opera de Londres, Teatro alla Scala de Milà, Komische Oper de Berlín, La Monnaie de Brussel·les, Sydney Opera House, Theater Basel, Opéra de Lió, Oper Frankfurt, Oper Stuttgart o Nationale Opera d'Amsterdam. Amb títols com *Carmen*, *Un ballo in maschera*, *Don Giovanni*, *El rapte en el serrall*, *Wozzeck*, *Le Grand Macabre*, *Quarttet*, *Manon Lescaut*, *Madama Butterfly*, *Norma* o *La bohème*. La seva feina ha estat reconeguda amb el Premi de la Crítica de Barcelona de 1996, 1998 i 2009.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2000/01 amb *Un ballo in maschera*, i hi ha tornat en nombroses ocasions, les darrereres amb *Quarttet* (2016/17), *Tristan und Isolde* (2017/18), *La bohème* (2020/21), *Norma* (2021/22), *Il trovatore* (2022/23) i *Carmen* (2023/24).

Lluç Castells

Figurista

Lluç Castells neix el 1975 a Cardedeu (Barcelona). Vinculat amb el teatre des de la seva infància a través de la seva família, el 1995 acaba els estudis de dibuix a l'Escola Massana de Barcelona. A partir d'aquell moment, es dedica al disseny de vestuari i escenografia en diferents disciplines. Col·labora amb directors escènics com Julio Manrique, Xavier Albertí, Lluís Homar, Josep Mª Mestres, Xicu Masó, Pau Miró, David Selvas o amb companyies com Els Joglars, Dagoll Dagom, Tricycle, Marta Carrasco, Pep Bou, Baró d'Evel, entre d'altres.

En òpera, col·labora com a dissenyador de vestuari amb Àlex Ollé, amb produccions com *Le Grand Macabre* (2009), *Ascens i caiguda de la ciutat de Mahagonny* (2010), *Quartett* (2011), *Oedipe* (2012), *Un ballo in maschera* (2013), *Faust* i *Madama Butterfly* (2014), *Pélleas et Mélisande* (2015), *Il trovatore*, *Norma* i *La bohème* (2016), *Jeanne d'Arc*, *Histoire du soldat* i *Mefistofele* (2018), *Frankenstein* (2018), *Turandot* i *Manon Lescaut* (2019), *Retour d'Indoménée* (2020), *Indoménée*, *Carmen* i *Rusalka* (2021), *El nas* (2022) i *L'amore dei tre re* (2023).

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2010/11 amb *Anna Bolena*, i hi ha tornat amb *Le Grand Macabre* (2011/12), *Quartett* (2016/17), *La bohème* (2020/21), *Norma* (2021/22) i *Il trovatore* (2022/23).

Urs Schönebaum

Il·luminador

Estudià fotografia a Munic. Entre els anys 1995 i 1998 treballa al departament d'il·luminació del Münchner Kammerspiele amb Max Keller. Després de treballar com a assistent d'il·luminació en teatres com el Grand Théâtre de Genève, Lincoln Center de Nova York i al Münchner Kammerspiele, l'any 2000 comença la seva carrera com a il·luminador en teatre, dansa i instal·lacions. Ha treballat en més de 130 produccions en teatres com Royal Opera House de Londres, Opéra Bastille i Théâtre du Châtelet de París, La Monnaie de Brussel·les, Opéra de Lyon, The Metropolitan Opera de Nova York, Staatsoper Unter den Linden de Berlín, Bayerische Staatsoper de Munic, Teatro dell'Opera di Roma, Teatro Real de Madrid, Teatre Bolxoi de Moscou, o als festivals d'Ais de Provença, Avinyó, Salzburg o Bayreuth, entre d'altres. Ha treballat amb directors i companyies teatrals com Thomas Ostermeier, La Fura dels Baus, William Kentridge, Pierre Audi, Michael Haneke, Sidi Larbi Cherkaoui, Sasha Waltz o Robert Wilson.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2017/18 amb *Tristan und Isolde*, i hi ha tornat amb *La bohème* (2020/21), *Wozzeck* (2021/22), i *Il trovatore*, *Macbeth* i *7 Deaths of Maria Callas* (2022/23).

Pablo Assante

Director del cor

Pablo Assante va néixer a Quilmes l'any 1975. Va començar els estudis de piano als 8 anys a l'Escola de Belles Arts de la seva ciutat natal i després els va continuar al Conservatori Nacional de Buenos Aires. El 1997 va obtenir la Llicenciatura en Música, en les especialitats en Direcció Orquestral i en Direcció Coral, a la Universitat Catòlica Argentina i va prosseguir l'estudi de les dues especialitats al Mozarteum de Salzburg (càtedra Denis Russell / Jorge Rotter i Karl Kamper). Des del 2001, ha treballat com a mestre preparador, com a director d'orquestra i, principalment, com a director del cor en les temporades de diversos teatres lírics, com els de Chemnitz, Frankfurt, Saarbrücken, Dresden (Semperoper) i el Teatro Carlo Felice de Gènova. Com a director d'orquestra, ha dirigit ballet, òpera (entre altres títols, *Cavalleria Rusticana*, *I Pagliacci*, *Don Giovanni*, *La vídua alegre*), concerts simfònics i simfonicorals (com els *rèquiems* de Mozart i Verdi, i la simfonia *Lobgesang*, de Mendelssohn), amb orquestres com la Robert Schumann Philharmonie, la Saarländisches Staatsorchester, l'Orquestra Simfònica Nacional Argentina i l'orquestra del Teatro Carlo Felice de Gènova. Les seves col·laboracions com a director del cor també inclouen el cor Voci Bianche di Roma per al Teatro dell'Opera i l'Acadèmia Nacional de Santa Cecilia de Roma; el cor de la Ràdio de Leipzig; el cor de la Simfònica de Bamberg; el cor de l'Òpera de Zuric; el Festival de Pasqua de Salzburg, amb els cors de la Semperoper de Dresden i de l'Òpera de Munic (Parsifal, DVD Deutsche Grammophon), i, més recentment, amb els teatres d'òpera de Xi'an, Pequín, Xangai i Staatsoper München. A més d'un repertori operístic ben ampli que comprèn els títols principals de Wagner, Verdi i Puccini, ha col·laborat com a director de cor en simfonicorals —com la

Missa Solemnis, de Beethoven (DVD Unitel); el *War Requiem*, de Britten; l'*Ein Deutsches Requiem*, de Brahms; els oratoris *Das Liebesmahl der Apostel*, de Wagner; *The dream of Gerontius*, d'Elgar; i les simfonies de Mahler 2, 3 i 8— i amb directors com Kurt Masur, Georges Prêtre, Colin Davis, Christian Thielemann, Fabio Luisi i Kirill Petrenko.

Alexei Botnariuc

Boris Ismailov

Baix. Entre els moments destacats de la carrera d'Alexei s'inclouen el seu proper debut com a Boris a *Lady Macbeth de Mtsensk* al Gran Teatre del Liceu i la Philharmonie Luxembourg; Dolokhov a *Guerra i pau* i l'Empleat del diari a *The Nose* a la Bayerische Staatsoper, l'Arquebisbe a *Orleanskaia deva* a la Deutsche Oper am Rhein, Surin a *Pikovaia Dama* i com a baix solista a *Les Noces* de Stravinsky al Teatro alla Scala, Surin a l'Òpera Nacional de Lió, Gavrila a *Guerra i pau* al Grand Théâtre de Genève, Varlaam a *Boris Godunov* a l'Òpera de Zuric, De Retz a *Les Huguenots* a la Deutsche Oper Berlin, Ramfis a *Aida* a l'Opéra Bastille i la Deutsche Oper Berlin. Altres compromisos recents inclouen el *Rèquiem* de Verdi al Theater Vorpommern i l'Òpera Nacional de Romania, Colline a *La bohème*, Sparafucile a *Rigoletto* i Banco a *Macbeth* al Teatre Nacional d'Òpera i Ballet a Moldàvia, entre d'altres. Graduat del Zurich Opera Studio i de l'Acadèmia de Música, Teatre i Belles Arts de Chisinau, Moldàvia. És guanyador del tercer premi al Concurs Stanislaw Moniuszko, entre altres concursos vocals internacionals.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Daniel Kirch

Zinovi Ismailov

Tenor. Nascut a Leningrad (ara Sant Petersburg), es va graduar amb honors el 2007 a l'Escola Coral Glinka. El 2012 es va graduar a la facultat de direcció coral del Conservatori Estatal Rimsky-Korsakov de Sant Petersburg, i el 2013 va completar-hi els seus estudis de veu a la classe de Yuri Marusin. Al Teatre del Conservatori va interpretar Alfredo (*La traviata*), Lensky (*Eugene Onegin*) i Vaudémont (*Jolanta*). El 2012 es va convertir en solista de l'Acadèmia de Joves Cantants del Mariïnski, i a la temporada 2013/14 va debutar al Teatre Mariïnski com a Lensky en la nova producció d'*Eugene Onegin*. També va participar en l'estrena i posterior enregistrament de l'òpera *Guerra i pau* (en el paper d'Anatol Kuragin, dirigida per Graham Vick i dirigida musicalment per Valery Gergiev), així com en la nova producció de *La traviata* (dirigida per Claudia Solti i dirigida per Valery Gergiev). El 2018 va debutar en els papers de Fenton (*Falstaff*) i Lykov (*La núvia del tsar*) al Teatre Mariïnski. A l'octubre de 2017 va aparèixer al Teatre Bolxoi, interpretant el paper principal a *L'idiota* de Weinberg. Es va unir a la Companyia d'Òpera del Teatre Bolxoi com a solista la temporada 2018/19.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Sara Jakubiak

Katerina Ismailova

Soprano. Elogiada per la seva impressionant art i veu rica, Sara Jakubiak és àmpliament reconeguda per les seves actuacions als principals escenaris del món. Jakubiak és coneguda per la seva mestria en un repertori únicament divers: Chrysothemis (*Elektra*), Tatyana (*Eugene Onegin*), Marta (*The Passenger*), i els papers titulars a *Francesca da Rimini*, *Ariadne auf Naxos* i *Das Wunder der Heliane*. La temporada passada 2023/24, Jakubiak va debutar en el paper de *Die Kaiserin* a l'Opéra de Lyon, com a Sieglinde en una versió de concert de *Die Walküre* amb la Dallas Symphony Orchestra, així com el seu debut a casa com Ariadne al Teatro la Fenice a Venècia. Va tornar a la Royal Opera House com Chrysothemis. La propera temporada 2024/25, Jakubiak debutarà en el paper de Katerina a *Lady Macbeth de Mtsensk* al Gran Teatre del Liceu, seguit pel seu debut com Liza a *Pikovaia Dama* a la Deutsche Oper Berlin. A la tardor del 2024, Jakubiak tornarà a interpretar Sieglinde en una altra actuació de concert amb la Dallas Symphony Orchestra. A la primavera del 2025, reprèn el paper de *Die Kaiserin* a la Dutch National Opera en una nova producció de Katie Mitchell sota la direcció del mestre Albrecht. Jakubiak va completar els seus estudis al Cleveland Institute of Music i a la Universitat de Yale.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Ángeles Blancas

Katerina Ismailova

Soprano. Ángeles Blancas, premi Òpera XXI a la millor soprano de l'any 2023 per la seva esplèndida Kostelnička a la Maestranza de Sevilla, una producció de Robert Carsen. Especialitzada en el repertori dramàtic del segle XX, ha treballat amb directors de la talla d'A. Pappano, Fabio Luisi o Álvaro Albiach i directors d'escena com Graham Vick, Robert Carsen o Calixto Bieito. Enguany ha interpretat els rols de Goneril a l'òpera *Lear* al Teatro Real, *Rusalka*, Renata a *L'àngel de foc* i *Medée*. Aquesta temporada la trobem a *Lady Macbeth* de Shostakovich al Liceu, Giorgetta a *Il Tabarro* en la producció de l'ABAO i Senta a *Der fliegende Holländer* de Wagner.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2000/01 amb *Giulio Cesare* i ha tornat amb *Turandot* i *Homenatge a Ángeles Gullín* (2004/05), *La voix humaine* (2006/07), *Luisa Miller* i *Don Giovanni* (2007/08), *La cabeza del Bautista* i *Me llaman la primorosa* (2008/09), *Pagliacci* (2010/11) i *Una voce in off* (2014/15).

Pavel Černoč

Serguei

Tenor. Un dels principals tenors de l'actualitat, Pavel Černoč apareix regularment en els escenaris d'òpera més importants, incloent-hi el Teatro alla Scala, Viena, París, Dutch National Opera, Royal Opera House Covent Garden i els festivals de Salzburg i Glyndebourne. Artista molt versàtil, és especialment aclamat per les seves interpretacions del repertori txec i eslav, però també se sent igualment còmode en els papers francesos i italians. Treballa freqüentment amb alguns dels directors més aclamats del món, com Daniel Barenboim, Kirill Petrenko, Simon Rattle, Andris Nelsons, John Eliot Gardiner, Charles Dutoit i Semyon Bychkov.

Černoč va fer el seu debut professional a la seva ciutat natal amb *Die Zauberflöte*, seguit de representacions a Praga, Riga, Càller, Atenes, Graz i la Wiener Volksoper.

Entre els punts destacats de la seva temporada actual hi ha el seu paper estrella, el Príncep a *Rusalka*, a la Wiener Staatsoper i en una nova producció a la Staatsoper Berlin; el seu debut amb la Lyric Opera of Chicago com Laca a *Jenufa*; i els retorns a l'Opéra national de Paris com Albert Gregor a *The Makropulos Affair* i a l'Hamburg State Opera com Serguei a *Lady Macbeth de Mtsensk*.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Ladislav Elgr

Serguei

Tenor. Ladislav Elgr va estudiar a l'Acadèmia de les Arts Escèniques de Praga i durant aquest període ja va actuar en diversos teatres de ciutat de la República Txeca. La temporada 2008/09, Ladislav Elgr es va comprometre durant dues temporades amb l'ensemble de la Volksoper de Viena, on va interpretar papers com Tamino a *Die Zauberflöte*, Alfred a *Die Fledermaus* o Lysander a *A Midsummer Night's Dream*. Una col·laboració regular uneix l'artista amb el Theater an der Wien, on va ser convidat, entre d'altres, el 2011 com Bes en l'estrena de *Gogol* de Lera Auerbach, el 2012 per *Francesca da Rimini*, a *Iolanta* com a Dante, com Alméric en una representació en versió concert de *Die Geisterbraut* de Dvořák, com Nathanael a *Lazarus* (Claus Guth) i recentment com el Príncep a *Rusalka* (Amélie Niermayer). Altres actuacions inclouen una molt exitosa *Dafne* en concert al Festival de Hèlsinki (Susanna Mälkki), el seu debut a l'Opéra de Paris Bastille amb *Vec Makropulos*, el seu debut a la Deutsche Oper de Berlín com Steva a *Jenufa* (Donald Runnicles) i el seu debut a Anvers, on va portar el seu commovedor retrat de Serguei a *Lady Macbeth de Mtsensk* (Calixto Bieito) a un entusiasme unànime del públic i la crítica.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Núria Vilà

Aksinia

Soprano. Nascuda a Barcelona, estudià al Conservatori Superior de Música del Liceu. Amb els Amics de l'Òpera de Sabadell (AAOS) ha cantat papers com Musetta (*La bohème*), Primera Dama (*La flauta màgica*), Susanna (*Le nozze di figaro*), Donna Anna (*Don Giovanni*), Fiordiligi (*Così fan tutte*), Adina (*L'elisir d'amore*), Violetta (*La traviata*), etc. En oratori, concert i simfònic ha cantat el *Gloria* y *Magnificat* de Vivaldi, la *Missa Brevis* de Haydn, *El somni d'una nit d'estiu* de Mendelssohn o la *Novena Simfonia* de Beethoven. Ha cantat amb l'Ensemble de l'Orquestra de Cadaqués en concerts a l'Auditori Nacional de Madrid i l'Auditori de Saragossa amb música de Robert Gerhard i Xavier Montsalvatge. Ha guanyat el primer premi de Cant del 14è Concurs Internacional Josep Mirabent i Magrans, el segon premi en el 6è Concurs Internacional Germans Pla Ciutat de Balaguer i el segon Premi en el IX Festival de Músics Joves de Catalunya.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2013/14 amb *Cendrillon*, i hi ha tornat amb *Carmen* (2014/15), *Ariadne auf Naxos*, *Norma* (2021/22) i *Parzifal* (2022/23).

José Manuel Montero

Un treballador esparracat

Tenor. Nascut a Madrid, aquest tenor va estudiar cant al Real Conservatorio Superior de Música de Madrid amb Pedro Lavirgen. L'any 1992 va ser becat per la Musikhochschule i l'Opernschule de Munic, després de la qual cosa ha desenvolupat gran part de la seva carrera a Alemanya com a membre dels elencs de la Bayerische Staatsoper de la capital bavaresa, la Staatsoper de Hannover i les òperes de Kiel, Wuppertal i Gelsenkirchen. El seu repertori ha abastat els rols de Belmonte de *Die Entführung aus dem Serail*, Don Ottavio de *Don Giovanni*, Tamino de *Die Zauberflöte*, Don José de *Carmen*, Rodolfo de *La bohème*, Pinkerton de *Madama Butterfly*, Narraboth de *Salome*, el cantant italià de *Der Rosenkavalier*, el Baró Tzupanen de *Die Gräfin Mariza*, Tom Rakewell de *The Rake's Progress*, així com Fernando de *Doña Francisquita*, Gustavo de *Los gavilanes* i Miguel de *La del soto del parral*. Recentment ha incorporat els rols d'Herodes de *Salome*, Aegisth d'*Elektra* i Mime de *Siegfried*.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Javier Agudo

Administrador

Baix-baríton. Nascut a Saragossa, Javier Agudo comença a estudiar violí als sis anys a San Lorenzo de El Escorial. Als 17 anys inicia els seus estudis de cant i ingressa al Jove Cor de la Comunitat de Madrid. Posteriorment és admès a l'Escola Superior de Cant de Madrid (ESCM) i completa els seus estudis a l'Acadèmia Sibelius a Hèlsinki (Finlàndia) i a la Bel Canto Academy de Pergine (Itàlia). El 2022, participa en la segona edició del programa Crescendo del Teatre Real. Malgrat la seva joventut, Agudo ja compta en el seu repertori amb papers com Guglielmo de *Così fan tutte*, Slook de *La cambiale di matrimonio* de Rossini, Lucifero de *La Resurrezione* de Händel, Simone de *Gianni Schicchi*, Masetto de *Don Giovanni* i Dandini de *La cenerentola*, entre d'altres. Les seves actuacions s'estenen pels principals teatres de Finlàndia (Music Hall, Finish National Opera...), Xina (Beijing i Shanghai), Corea del Sud, i a Espanya, a l'Auditori Nacional de Música, Teatros del Canal, el Kursaal de San Sebastián, etc. Dels seus últims aparells destaca l'estrena de l'obra *La muerte y el industrial* de Fernández Guerra a la Fundación March de Madrid i a l'Espacio Turina de Sevilla.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Luis López Navarro

Porter

Baix. Nascut a Màlaga. Llicenciat en el Grau Superior pel Conservatori Superior de Música de Màlaga. Començà els seus estudis amb Francisco Heredia i Manuel Carra. Ha rebut lliçons d'Iñaki Fresán, Carlos Álvarez, Carlos Chausson, Brindley Sherratt, Ana Luisa Chova, Sonia Prina i Charles dos Santos. Gràcies a Lynne Kurzeknabe s'inicià en la música barroca. L'any 2014 va ser premiat al Concurs de joves talents Marbella Crea. Entre el seu repertori trobem rols com Commendatore i Masetto (*Don Giovanni*), Oroveso (*Norma*), Angelotti (*Tosca*), Siripo i Padre Esteban (*Tabaré*), Bartolo (*Le nozze di Figaro*), Don Fernando (*Fidelio*), Sprecher (*Die Zauberflöte*), Señor Alberto (*Marina*), Padre prior (*La dolorosa*), Gran Sacerdote (*La corte del faraón*), Don Juan (*El barberillo de Lavapiés*), Frère Laurent (*Romeo et Juliette*), Cano (*Juan José de Sorozábal*) i Polyphemus (*Acis and Galatea* de Händel). Entre els seus compromisos recents trobem *Don Carlo* i *Viva la Mamma* al Teatre Real de Madrid, *Fidelio* a Màlaga, *Un ballo in maschera* a Sevilla i Valladolid; *Die Zauberflöte* a Còrdova i Oviedo, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu amb *Gianni Schicchi* (*Il trittico*, 2022/23) i ha tornat amb *Un ballo in maschera* (2023/24).

Albert Casals

Primer Capatàs

Tenor. Nascut a Barcelona, començà els seus estudis musicals a l'Escolania de Montserrat. Posteriorment, i compaginant-ho amb la carrera d'Enginyeria tècnica de telecomunicacions, inicià els seus estudis de cant amb els professors Xavier Torra i Joaquim Proubasta, i més tard amb Mariella Devia, Viorica Cortez, Carlos Chausson i Dalmau González. Començà la seva etapa professional cantant al Cor de Cambra del Palau de la Música. Ha actuat en teatres i auditoris com el Gran Teatre del Liceu, Teatro Real de Madrid, Auditori de Barcelona, Palau de la Música Catalana de Barcelona, Auditorio Nacional de Madrid, Teatro Campoamor d'Oviedo, Teatro Arriaga de Bilbao, Auditori de Saragossa, Teatre La Faràndula de Sabadell, Teatre Verdi de Trieste, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2010/11 amb *El retablo de Maese Pedro*, ja abans havia cantat *La venta focs* al Petit Liceu (2008/09), i ha tornat amb *Pagliacci* (2010/11), *Il turco in Italia* (2012/13), *Il prigionero* (2013/14), *Lucia di Lammermoor* (2015/16), *Il trovatore*, *Macbeth* (2016/17), *Luisa Miller* (2018/19), *Die Zauberflöte* (2021/22), *La gata perduda* i *Manon* (2022/23).

Facundo Muñoz

Segon Capatàs / Cotxer

Tenor. Tenor hispano-argentinà graduat a Córdoba (Argentina) amb el títol de Professor Superior de Cant. Té igualment una sòlida formació actoral, havent cursat l'especialitat en tècniques i laboratori teatrals a la mateixa ciutat. A la temporada 23-24 ha debutat els rols de Cavaradossi a *Tosca*, Don Gil a *Don Gil de Alcalá* i Fernando a *Doña Francisquita*. Dins de les seves interpretacions operístiques destaquen rols com Don José, de *Carmen*; Rodolfo a *La bohème*; Pinkerton, de *Madama Butterfly*; Alfredo a *La traviata* o Tamino de *Die Zauberflöte*, per nomenar-ne només alguns, mentre que en sarsuela cal destacar, entre d'altres, Javier de *Luisa Fernanda*, Leandro a *Tabernera del Puerto*, Gustavo a *Los Gavilanes* o Roberto de *Bohemios*. Ha cantat a l'Argentina, Colòmbia, Itàlia, França, Alemanya i Espanya treballant amb mestres com José Miguel Pérez-Sierra, Guerasim Voronkov, Oliver Díaz o Roberto Gianolla en escenaris com el Gran Teatre del Liceu de Barcelona, Teatre Real de Madrid, Teatre Campoamor d'Oviedo, Teatre de Taormina, Auditori Nacional de Madrid, Palau de la Música Catalana, Teatre Metropolità de Medellín i un llarg etcètera.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2022/23 amb *Parsifal*.

Marc Sala

Tercer Capatàs / Mestre

Tenor. Nascut a Barcelona, estudià al Conservatori del Liceu amb el tenor Eduard Giménez i al Conservatorio Joaquín Rodrigo de València amb Ana Luisa Chova. Ha assistit a classes magistrals de Montserrat Caballé, Raúl Giménez, Leyla Gencer, Luciana Serra, Dolora Zajick o Jaume Aragall. També estudià Història de l'art a la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha cantat en teatres i auditoris com el Palau de la Música Catalana, L'Auditori de Barcelona, Teatro Campoamor d'Oviedo, Ópera de Las Palmas, Teatro Comunale Mario Del Monaco de Treviso, Teatro Comunale di Ferrara, així com al festival Rossini de Wildbad i amb els Amics de l'Òpera de Sabadell. L'han dirigit mestres com Gustavo Dudamel, Riccardo Frizza, Pinchas Steinberg, Corrado Rovaris, Gustav Kuhn, entre d'altres. El seu repertori inclou títols com *La flauta màgica*, *Don Giovanni*, *Die Entführung aus dem Serail*, *L'occasione fa i ladro*, *L'elisir d'amore*, *Falstaff*, etc.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2013/14 amb *La petita flauta màgica* i ha tornat amb *Andrea Chénier* (2017/18), *El jove barber de Sevilla* (2019/20), el concert *Sondra Radvanovsky: Les tres reines* (2020/21), *Pikovaia Dama* (2021/22), *Il trittico* i *Parsifal* (2022/23) i *Adriana Lecouvreur* (2023/24).

Dimitar Darlev

Ajudant del moliner

Baríton. Nascut a Goma Oryahovitsa (Bulgària), estudia violí a l'Escola Musical Tsvetoslav Obretenov de la seva ciutat del 1980 al 1988. Amplia la seva formació a l'Escola Musical Panaiot Pipkov de Pleven (Bulgària) i, posteriorment, del 1996 a l'any 2000, a l'Academia Musical Pancho Vladigev de Sofia, on es va especialitzar en cant líric, interpretació teatral, solfeig, història de la música, anàlisi musical, harmonia i música de cambra. Des del 2001 forma part del Cor del Gran Teatre del Liceu com a baix. La primera ocasió que canta un rol solista al Liceu fou la temporada 2002-03 en *Macbeth*. Des de llavors ha interpretat papers solistes en nombroses ocasions, les últimes amb *La traviata* (2020/21), *Pikovaia dama* i *Die Zauberflöte* (2021/22) i *Il trovatore*, *Il trittico*, *Macbeth* i *Manon* (2022/23). A més ha participat en la programació del Foyer.

Plamen Papazikov

Ajudant del moliner

Baríton. Nascut a Plovdiv. Es va graduar a l'escola de música de la seva ciutat natal, primer en l'especialització de fagot i després en cant clàssic. Més tard, es va graduar a l'Acadèmia Estatal de Música de Sofia amb la professora Blagovesta Karnobatlova. Va perfeccionar les seves habilitats professionals en les classes magistrals dels famosos cantants Rolando Panerai i Alexandrina Milcheva. Compta amb un extens repertori de concerts i òperes d'obres de Mozart, Verdi, Puccini, Rossini, Paisiello, Massenet, Wagner i d'altres, amb títols com *Alcek*, *La flauta màgica*, *Winnie the Pooh*, *Els contes d'Hoffman*, *Der Rheingold*, *Turandot*, *Lakmé*, *Norma*, *Tosca*, *Siegfried*, *Attila*, *Rigoletto*, *Eugene Onegin*, *El príncep Ígor*, *La vídua alegre* i *Nabucco*, entre d'altres. Des del 2017 és membre del Cor del Gran Teatre del Liceu.

Goran Jurić

Popa

Baix. El baix croat Goran Jurić ha cantat recentment el paper del Sacerdot a la Metropolitan Opera de Nova York i al Teatro di San Carlo de Nàpols. Altres moments destacats recents d'òpera inclouen *Ernani* al Festival de Bregenz, *Macbeth* al Irish Blackwater Valley Opera Festival, *Der fliegende Holländer* a Bolonya, *Norma* a Dresden, *Die Entführung aus dem Serail* a Viena i Toronto, *Don Giovanni* a Madrid, *The Fiery Angel* a Roma, *Betrothal in a Monastery* a la Staatsoper de Berlín, *Damnation de Faust* a Roma i Berlín, *Lohengrin* a Anvers i Madrid, *Mosè in Egitto* de Rossini a Nàpols i al Festival de Bregenz, *Die Zauberflöte* a Toronto, Florència i Venècia, *Fidelio* a Madrid, *Rigoletto* a Roma i *La bohème* a Venècia i Florència.

Com a cantant de concert, Jurić ha interpretat la *Simfonia núm. 9* de Beethoven a Nàpols, el *Te Deum Budaváry* de Kodály a Munic, *Les noces* de Stravinsky a Zuric i en concerts operístics a Hamburg i Frankfurt. Altres actuacions de concert inclouen *Frère Dominique* a *Jeanne d'Arc au bûcher* d'Arthur Honegger, *Ivan a Osorski plač* de Berislav Šipuš, la *Missa núm. 6* de Schubert, el *Dettinger Te Deum* i el *Messiah* de Handel, el *Te Deum* de Charpentier, el *Requiem* de Mozart, la *Missa in angustiis* de Haydn, *Membra Jesu Nostri* de Buxtehude i les *Musikalische Exequien* de Schütz.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Scott Wilde

Cap de Policia

Baix. Estudià a la Juilliard School de Nova York. Els primers compromisos el van portar a teatres d'òpera de San Francisco, Nova York, Washington, Baltimore i Saint Louis. A San Francisco ha cantat els rols d'orador (*La flauta màgica*), Abimelec (*Samson et Dalila*) i Pogner (*Els mestres cantaires de Nuremberg*). Entre els seus compromisos més recents trobem la interpretació de Carl Olsen (*Street Scene*) a Colònia, Madrid i Montecarlo; Trulove (*The rake's progress*) a Niça i Nantes; Bonzo (*Madama Butterfly*) i registrador de Norwich (*Gloriana*) a Madrid, Rocco (*Fidelio*) a Munic i al Festival de Buxton, Simone (*Gianni Schicchi*) al festival de Salzburg i a la Nederlands National Opera, i Un ancià (*La passió grega*) al Festival de Salzburg.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2001/02 amb *Lady Macbeth de Mtsensk* i ha tornat amb *Wozzeck* (2021/22).

Jeroboám Tejera

Policia

Baix. Neix a Tenerife, a la Vila d'Arafo, a les Illes Canàries. Ha cantat sota la batuta d'excel·lents directors: Alberto Zedda, Maurício Barbacini, Gianluca Martinenghi, Alessandro Vitiello, Alessandro d'Agostini, Elio Orciuolo, Sir Colin Davis, Alain Guingal, Timothy Redmond, Hilary Griffiths, Ludmila Orlova, Lü Jia, Pedro Halftter entre d'altres. Ha treballat amb directors d'escena com Giancarlo del Mónaco, Mario Pontiggia, Joan Font, Nicola Berloff, Rosetta Cucchi, Giorgia Guerra i Carles Ortiz, per citar-ne només uns quants. El seu repertori abasta diferents òperes i personatges: *Tosca* (Angelotti, Sagrestano, Scarpia), *Il barbiere di Siviglia* (Basilio, Bartolo), *Don Giovanni* (Leporello, Commendatore), *La fille du régiment* (Sulpice), *Salome* (Jochanaan el baptista), *La cenerentola* (Don Magnifico), *Rigoletto* (Sparafucile, Monterone), *La traviata* (Germon, Dottore), *Die Zauberflöte* (Sarastro), *La bohème* (Colin, Benoit, Alcindoro), *Carmen* (Escamillo), *Don Carlo* (Felipe II), *Nabucco* (Zaccaria), *Aida* (Rei d'Egipte, Ramfis), *L'elisir d'amore* (Dulcamara), entre d'altres.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Mireia Pintó

Sonietka

Mezzosoprano. Nascuda a Manresa, cursà estudis de cant i piano, perfeccionant la seva formació a Itàlia i França. L'han dirigida mestres com Lorin Maazel, Ottavio Dantone, Jesús López-Cobos, Víctor Pablo Pérez y Juanjo Mena, entre d'altres. Ha participat en concerts, festivals i òperes a Holanda, Alemanya, Grècia, Itàlia, Andorra, França, Mònaco, Rússia, Japó, Colòmbia i Espanya. Ha cantat títols com *Giulio Cesare*, *La Cenerentola*, *Il barbiere di Siviglia*, *L'italiana in Algeri*, *Il turco in Italia*, *Andrea Chénier*, *Il viaggio a Reims*, *Così fan tutte*, *Les contes d'Hoffmann*, *Otello*, *Roméo et Juliette*, *Manon*, *Eugene Onegin*, *Parsifal*, *Die Walküre*, *Ariadne auf Naxos* i *Elektra*.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1998/99 amb *Parsifal*, i hi ha tornat en moltes ocasions, les darreres amb *Lucia di Lammermoor* (2006/07), *Elektra* (2007/08), *L'Atlàntida* (2013/14), *Káťa Kabanová* (2018/19), *Otello* (2020/21), *Píkovaia dama* (2021/22), *Il trittico* (2022/23) i *Eugene Onegin* (2023/24).

Paata Burchuladze

Vell presoner

Baix. Va començar la seva formació vocal amb Olimpi Khelashvili. El 1986 va ser escollit per acabar els seus estudis amb Giulietta Simionato i Edoardo Mueller al Teatro alla Scala de Milà. A l'inici de la seva carrera va guanyat diversos concursos, com ara el concurs vocal internacional Voci Verdiane a Busseto (1981), la medalla d'or i el primer premi al Concurs Txaikovski de Moscou (1982), el primer premi al Concurs Internacional Luciano Pavarotti (1985) i el primer premi al Concurs Maria Callas (1986). L'any 1984 va fer el seu debut internacional a la Royal Opera House de Londres interpretant Ramfis (*Aida*) amb Luciano Pavarotti i Katia Ricciarelli, i Zubin Metha a la direcció musical. A partir d'aleshores se li van obrir les portes dels principals teatres d'òpera del món.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1992/93 amb un concert, i hi ha tornat amb *La Gran Gala - Les millors veus del món* (1993/94), *Fidelio* (1994/95), *La forza del destino* (1995/96), *Il barbiere di Siviglia* (1996/97), un recital i *Don Carlos* (1999/2000), *Il trovatore* (2009/10), *El somriure de Montserrat Caballé* (2018/19) i *Parsifal* (2022/23).

Igor Tsenkman

Guàrdia

Baix. Igor Tsenkman Kozjukov va començar els seus estudis de cant a Estònia, el seu país natal, i va continuar la seva formació a Espanya amb els mestres Suso Mariategui i Edelmiro Arnaltes. Ha treballat tant amb el cor, com de solista a l'Òpera Nacional d'Estònia, Cor Masculí Nacional d'Estònia i el Teatro Real de Madrid. Actualment forma part del Cor del Gran Teatre del Liceu.

Debuta com a solista al Gran Teatre del Liceu.

Pau Bordas

Guàrdia

Baix. Nascut a Barcelona, estudià cant amb Maria Dolors Aldea, piano i música de cambra amb Antoni Besses i Àngel Soler, i percussió amb Xavier Joaquím. Del 1994 al 1996 estudia a la Royal Academy of Music de Londres on cursa el Postgraduat d'Oratori i Lied amb els mestres Mark Wildman, Iain Ledingham, Robert Spencer i Paul Esswood, obtenint l'Advanced Diploma amb mèrits. Paral·lelament obté el Performer's Diploma a la Guildhall School of Music and Drama de Londres. Ha rebut classes magistrals de Robert Tier, Joan Pons, Kemal Khan i Paul Schilawsky. Ha treballat amb els directors Philippe Herreweghe, Jordi Savall, Gustav Leonhart, Jordi Casas, Josep Pons, Manel Valdivieso, James Ross o Ernest Martínez Izquierdo, entre d'altres. Ha interpretat entre d'altres: *L'incoronazione di Poppea* de Monteverdi; *Dido i Eneas* de Purcell; *Giulio Cesare*, *Apollo i Dafne* de Händel, *Così fan tutte* (Guglielmo) i *Die Zauberflöte* (Papageno), *La Serva Padrona* de Pergolesi, o *Il barbiere di Siviglia* (Bartolo).

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2022/23 amb *Manon*.

Alejandro López

Fantasma de Boris

Baix. Va debutar internacionalment al Palau de les Arts Reina Sofia interpretant el paper d'Abimelech a l'òpera *Samson et Dalila*, participant posteriorment en produccions d'*Aida*, *Idomeneo*, *La traviata*, *Lucrezia Borgia*, *Werther* i *Jeanne d'Arc au bucher* en aquest mateix recinte. Els seus compromisos inclouen aparicions a *La tempesta* al Teatro de la Zarzuela, *Tosca* al Palau de les Arts Reina Sofia, *Turandot* a l'Òpera de les Palmas de Gran Canaria, *Aida* a l'Òpera Nacional de Lorena, *Il barbiere di Siviglia* al Teatro dell'Opera Giocosa de Savona, *Samson et Dalila* al Teatro Maestranza de Sevilla, *La bohème* al Teatro Petruzzelli de Bari i *Tosca* i *I Puritani* al Palacio Euskalduna de Bilbao. Al març de 2022 va participar en l'estrena a Espanya de l'òpera *Florencia en el Amazonas*. Els seus compromisos més recents inclouen actuacions a Espanya per a l'Associació d'Amics de l'Òpera de Bilbao, el Teatro de la Maestranza de Sevilla, el Teatro Campoamor d'Oviedo, el Gran Teatro de Córdoba i l'Auditori de Saragossa, entre altres.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Alexandra Zabala

Dona convicta

Soprano. La soprano italo/colombiana va ser membre de l'Accademia Rossiniana durant l'any 2004, cantant Corinna (*Il viaggio a Reims*) al Rossini Opera Festival. Les seves aparicions recents inclouen: Violetta (*La traviata*) per a la Fundación Petruzzelli, Bari i Odette a l'estrena mundial de *Sette Minuti* de Battistelli per a la Opéra National de Lorraine. Els seus últims treballs inclouen el paper principal d'*Aida* i Corinna (*Il viaggio Reims*) al Teatro Coccia de Novara, Sofia (*I lombardi*) al Teatre Regio de Torí, Micaela (*Carmen*) al Teatre Vittorio Emanuele di Messina i Dama Macbeth (Teatro Regio de Turín), Festival Internacional d' Edimburg i el Théâtre des Champs-Élysées.

Des del 2022 és membre del Cor del Gran Teatre del Liceu.

Raquel Lucena

Dona convícta

Soprano. Nascuda a Santa Coloma de Gramanet (Barcelona) el 1977. Ha estudiat piano i cant finalitzant la seva carrera al Conservatori Superior de Música de Barcelona amb Mª Àngels Sarroca i Manuel García Morante. També ha estudiat amb Carles Marqués, Enedina Lloris, Kamal Khan, Carlos Álvarez, Virginia Zeani i Jorge Sirena. Guanyadora d'una de les borses d'estudis del concurs "Francesc Viñas" el 2001, premi Cantant Català destacat al concurs "Jaume Aragall" el 2002 i segon premi del Concurs Internacional "Germans Pla" i cinquè premi del concurs "Manuel Ausensi" el 2005. Com a solista ha cantat, entre d'altres, títols com la *Missa en Re Major* de Dvorák, *L'idiota* de J. Grimalt, el *Llibre Vermell de Montserrat*, o *Dido i Eneas* de Purcell. Amb la companyia Òpera 2001 ha interpretat el rol de Mimì (*La bohème*) en una gira per Espanya.

Des del 2001 és membre del Cor del Gran Teatre del Liceu.

Relació personal Gran Teatre del Liceu

DIRECCIÓ GENERAL

Valentí Oviedo

Secretaria de direcció

Ariadna Pedrola

Assessoria jurídica

Elionor Villén

Vanesa Figueres

Lola Pozo Flor

DIRECCIÓ ARTÍSTICA I PRODUCCIÓ

Víctor García de Gomar

Leticia Martín Ruiz

Planificació

Yolanda Blaya

Contractació i figuració

Albert Castells

Meritxell Penas

Producció executiva

Sílvia García

Lídia Gilabert

Cristina Haba

Muntsa Inglada

Míriam Martín Ferrer

Joan Rimbau

Producció

d'esdeveniments

Deborah Tarridas

Sobretítols

Anabel Alenda

Gloria Renoué

Marc Nogu

DIRECCIÓ MUSICAL

Josep Pons

Antoni Pallès

Direcció Departament

Josep M. Armengol

Núria Piquer

Arxiu musical

Elena Rosales

Irene Valle

Mestres assistents musicals

Rodrigo de Vera

David-Huy Nguyen-Phung

Jaume Tribó

Véronique Werklé

Regidoria musical

Lluís Alsius

Àngel Armenteros

Luca Ceruti

Micky Galindo

Orquestra

Kai Gleusteen

Oscar Alabau

Enric Albiol

Olga Aleshinski

Nieves Aliaño

César Altur

Andrea Amador

Joaquín Arrabal

Sandra Luisa Batista

Joan Andreu Bella

Lluís Bellver

Francesc Benítez

Jordi Berbegal

Josep M. Bernabeu

Claire Bobij

Kostadin Bogdanoski

Josep Bracero

Bettina Brandkamp

Esther Braun

Merce Brotons

Pablo Cadenas

Javier Cantos

Josep Antón Casado

Andrea Ceruti

J. Carles Chordà

Carles Chordà

Francesc Colomina

Albert Coronado

Charles Courant

Savio de la Corte

Birgit Euler

Juan Pedro Fuentes

Ferran Garcerà

Alejandro Garrido

Juan González Moreno

Ródicia Mónica Harda

Piotr Jeczmyk

Lourdes Kleykens

Magdalena Kostrzewszka

Aleksandar Krapovski

Émilie Langlais

Paula Lavarías

Jing Liu

Kalina Macuta

Sergii Maiboroda

Darío Mariño

Manuel Martínez

Juanjo Mercadal

Aleksandra Miletic

Albert Mora

David Morales

Liviú Morna

Mihai Morna

Salomé Osca

Emili Pascual

Ma Dolors Paya

Enric Pellicer

Raúl Pérez

Cristoforo Pestalozzi

Ionut Podgoreanu

Alexandre Polonski

Sergi Puente

Annick Puig

Ewa Pyrek

Joan Renart

Ma José Rielo

Artur Sala

Guillermo Salcedo

Fulgencio Sandoval

Cristian Sandu

Javier Serrano

Oleg Shport

João Paulo Soares

Oksana Solovieva

Barbara Stegemann

Raul Suárez

Tiziana Tagliani

Renata Tanellari

Guillaume Terrail

Franck Tollini

Yana Tsanova

Marie Vanier

Bernardo Verde

Jorge Vilalta

Matthias Weinmann

Cor

Pablo Assante

Alejandra M. Aguilar

Andrea Antognetti

Francisco Javier Ariza

Walter Sebastián Bartaburu

Pau Bordas

Margarita Buendía

José L. Casanova

Alexandra Codina

Carlos Cremades

Miguel Ángel Curras

Mercedes Darder

Dimitar Darlev

Gabriel Antonio Diap

Leonardo Martín Domínguez

Mariele Fontes

Jordi Galán

María Genís

Stefano Gentili

Elisabeth Gillming

Ignasi Gomar

Oihane González de Vinaspre

Olatz Gorrotxategi

Lucas Groppo

Gema Hernández

M. Carmen Jiménez

Sung Min Kang

Yordanka Leon

Glòria López

Raquel Lucena

Mónica Luezas

Elizabeth Maldonado

Aina Martín

Xavier Martínez

José Antonio Medina

Ivo Mischev

Raquel Momblant

Daniel Muñoz

M. Àngels Padró

Plamen G. Papazikov

Eun Kyung Park

Natalia Perelló

Marta Polo

Joan Prados

Domingo Ramos

Alexandra Rosa

Miquel Rosales

Yulia Safonova

Sara Sarroca

Olga Szabo

Cristina Tena

Igor Tsenkman

Nauzet Valerón Brito

Alessandro Vandin

Ingrid Venter

Helena Zaborowska

Guisela Zannerini

LiceuAprèn

Jordina Oriols

Julia Getino

Carles Gibert

Margarida Olivé

Gemma Pujol

LiceuApropa

Irene Calvís

DEPT. COMUNICACIÓ I EDICIONS

Nora Farrés

Prensa

Joana Lladó

Digital

Christian Machío

Edicions

Sònia Cañas

Arxiu

Marc Gaspà

Producció d'audiovisuals

Clara Bernardo

Santi Gila

Berta Simó

Disseny

Lluís Palomar

DEPT.

ECONOMICOFINANCER

Ana Serrano

Direcció

Cristina Esteve

Control econòmic

M. Jesús Fèlix

Gemma Rodríguez

Comptabilitat

Núria Ribes

M. Carme Aguilar

M. José García

Jaume Masana

Roser Pausas

Tresoreria i assegurances

Jordi Cabrero

Compres

M. Isabel Aguilar

Javier Amorós

Eva Grijalba

Anna Zurdo

[Tornar a l'índex](#)**DEPT. DE MÀRQUETING I COMERCIAL****Mireia Martínez****Màrqueting**Eva Bautista
Montse Cardona
Teresa Lleal
Agnès Pérez
Judith Ruiz**Business Intelligence**

Jesús García

Abonaments i localitats Marisa Calvo Fernández
Aroa Lebron
Marian Márquez Gracia
Adrià Peraire
Sonia Puig-Gròs
Marta Ribas
Gemma Sánchez**DEPT. DE RRII, MECENATGE I ESDEVENIMENTS****Helena Roca****Patrocini i Mecenatge**Laia Ibarz
Paula Gómez
Sandra Oliva
Sandra Modrego
Mireia Ventura**Esdeveniments**Isabel Ramón
Marcos Romero
Paulina Soucheiron**Relacions Públiques**Núria Rodríguez
Pol Avinyó
Laura Prat
Mireia Salanqueda**Atenció a l'espectador**Bruna Bassó
Mària Bericat
Aina Callau
Helena Cardona
Marc Carulla
Marian Casals
Carla Casellas
Roger Castells
Rosa Castillo
Noel Colon
Alba Contreras
Pol Correa
Julia Cortina
Eloi Duran
Ainara Elejalde
Clara Enrich
Duna Esteve
Elia Figueras
Oriol Fontanals
Talita Gabarre
Ariadna Gil
Lola Gras
Elisa Gutiérrez
Oriol Janué
Aleix Lladó
Pol Martín
Martina Mesado
Pol Modrego
Mar MontserratViktòria Moragas
Julia Morales
Marta Niell
Xavier Pérez
Marta Rosselló
Marc Roucaud
Joana Roy
Anna Rueda
Anna Rueda
Berta Sagrera
Lara Sánchez
Jana Sandiumenge
Jana Saumell
Marc Sevilla
Maria Solà
Maria Solé
Víctor Soto
Maria Torredelflot
Mar Torrents
Carlos Torres
Laia Valls
Martina Vera
Francisco Zambrano
Cèlia Zhunyu Giménez**DEPT. DE RECURSOS HUMANS****I SERVEIS GENERALS****Jordi Tarragó****Administració de personal**Jordi Aymar
Marina Mata
Mercè Siles**Formació i seguretat****i salut laboral**Rosa Barreda
Recepció
Cristina Ferraz
Christian López**Seguretat**

Ferran Torres

InformàticaRaquel Boza
Pilar Foixench
Sara Martín
Xavier Massotti
Nicolás Pérez
Instal·lacions i manteniment
Susana Expósito
Helena Ferré
Domingo García
Isaac Martín**DEPT. TÈCNIC****Xavier Sagrera****Oficina tècnica**Marc Comas
Guillermo Fabra
Paula Miranda
Natalia Paradela
Eduard Torrents**Coordinació escènica**María de Frutos
Miguel Ángel García
Pablo Huerres
Txema Orriols**Administració de personal**Cristina Viñas
Judith Villalmanzo**Logística i transport**José Jorge González
Eloi Batalla
Lluís Suárez**Maquinària**Albert Anguera
Ricard Anguera
Joan A. Antich
Natalia Barot
Pere Bonany
Albert Brignardelli
Arnau Burgada
Raúl Cabello
Maravillas Chenoll
Ricard Delgado
Yolanda Escoda
Sebastià Escutia
Emili Fontanals
Jordi Fuentes
Pablo Gómez
Norbert Gulya
Albert Julvé
Ramon Llinas
Eduard López
Gonzalo Leonardo López
Francesc X. López

Begoña Marcos

Aduino J. Martínez

Manuel Martínez

Roger Martínez

Eduard Melich

Bautista V. Molina

Albert Peña

Esteban Quifer

Esther Obrador

Carlos Rojo

José Rubio

Bernat Salva

Tito Sánchez

Jordi Segarra

Marc Tomàs

Maria Torres

Luminotècnia

Susana Abella

Juan Boné

Sergi Escoda

Oriol Franquesa

Jordi Gallues

J. Pere Gil

Gervasi Juan

Anna Junquera

Toni Larios

Joaquim Macià

Francesc Macip

Antoni Magrina

Vicente Miguel

Enric Miquel

Alfonso Ochoa

Carles A. Pascua

Robert Pinies

José C. Pita

Ferran Pratdesaba

Artur Sampere

Josué Sampere

Tècnica d'audiovisuals Jordi Amate
Antoni Arrufat
Guillem Guimerà
Gerard Mora
Amadeo Pabó
Carles Rabassa
Josep Sala
Antoni Ujeda
Angel Vílchez**Attrezzo**Javier Andrés
Stefano Armani
José Luis Encinas
Montserrat Gandia
Emma García
Miguel Guillén
Antoni Lebrón
Ana Pérez
Andrea Poulastrou
Lluís Rabassa
Jaume Roig
Josep Roses
Vicente Santos
Marta Soterias**Regidoria**Albert Estany
Immaculada Faura
Juan Antonio Romero
Jordi Soler**Sastreria**Amaranta Albornoz
Rui Alves
Nadia Balada
María del Mar Cañavate
Esther Chércoles
Alejandro Curcó
Sheila Escudero
Rafael Espada
David Farré
Cristina Fortuny
Carne González
Esther Linuesa
María Norbely Londoño
Jaime Martínez
Patricia Miranda
Elisabeth Nicolau
Imma Porta
Teresa Revenga
Blanca Rodríguez
Dolors Rodríguez
Gloria Royo
Javier Sanz
Joan Sanz
Montserrat Vergara
Alba Viader
Patrícia Víguer
José Francisco Ybarra
Caracterització
Susana Ben Hassan
Monica Núñez
Liliana Pereña
Miriam Pintado
Núria Valero

[Tornar a l'índex](#)

Direcció

Nora Farrés

Coordinació

Sònia Cañas, Marc Gaspà

Col·laboradors en aquest programa

Jaume Radigales

Disseny original

Bakoom Studio

Disseny

Minimilks

Fotografia

Christian Machío, Sergi Panizo

Copyright 2024:

Gran Teatre del Liceu sobre tots els articles d'aquest programa i fotografies pròpies

Informació sobre publicitat i Programa de Patrocini i mecenatge

liceubarcelona.cat / mecenes@liceubarcelona.cat / 93 485 86 31

Comentaris i suggeriments

edicions@liceubarcelona.cat

La Fundació del Gran Teatre del Liceu és membre de

BARCELONA
GLOBAL
o Citizens' Platform
for Ideas in Motion

OPERA VISION

El Gran Teatre del Liceu ha obtingut les certificacions

EMAS (Eco Management and Audit Scheme)

ISO 14001 (Sistema de gestió ambiental)

ISO 50001 (Sistema de gestió energètica)

Distintiu de garantia de qualitat ambiental

GA-2016/0235

GE-2016/0036

Gran Teatre del Liceu